

Zemědělská politika České republiky jako nástroj rozvoje regionu Kyjovsko

Michele Rybáková

Bakalářská práce
2015

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Michele Rybáková**
Osobní číslo: **M110032**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Management a ekonomika**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Zemědělská politika České republiky jako nástroj rozvoje regionu Kyjovsko**

Zásady pro vypracování:

Úvod

Definujte cíle práce a použité metody zpracování práce.

I. Teoretická část

- Definujte základní pojmy související se zemědělstvím a venkovem.
- Představte společnou zemědělskou politiku EU a ČR.

II. Praktická část

- Charakterizujte vývoj regionů v ČR a zhodnoťte vývoj zemědělství s důrazem na region Kyjovsko.
- Uvedte dopady zemědělské politiky ČR zejména v oboru vinařství a vinohradnictví regionu Kyjovsko a navrhněte doporučení týkající se tématu.

Závěr

Rozsah bakalářské práce: cca 40
Rozsah příloh:
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

CARLSEN, Jack and Stephen CHARTERS. Global Wine Tourism: Research, Management and Marketing. 1st vyd. London: CAB International, 2006, 278 p. ISBN 1-84593-170-X.

CIHELKOVÁ, Eva a Jaroslav JAKŠ. Evropská integrace – Evropská unie. 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2004, 377 s. ISBN 80-245-0854-0.

FOJTÍKOVÁ, Lenka a Marian LEBIEDZIK. Společné politiky EU: historie a současnost se zaměřením na Českou republiku. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2008, 179 s.

ISBN 978-80-7179-939-9.

PĚLUCHA, Martin. Venkov na prahu 21. století: venkov a jeho rozvoj na přelomu milénia, územní dopady znalostní ekonomiky na venkov, souvislosti vztahů měst a venkova v globalizované ekonomice. 1. vyd. Praha: Alfa Nakladatelství, 2012, 319 s.

ISBN 978-80-87197-49-3.

TOMŠÍK, Karel. Vývoj a perspektivy evropského venkova: aspekty konkurenceschopnosti a udržitelného rozvoje v evropském venkovském prostoru v prostředí globalizace. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, 208 s.

ISBN 978-80-7357-495-6.

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Jana Nekolová
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
Datum zadání bakalářské práce: 16. února 2015
Termín odevzdání bakalářské práce: 15. května 2015

Ve Zlíně dne 16. února 2015

prof. Dr. Ing. Drahomíra Pavelková
děkanka

doc. RNDr. Oldřich Hájek, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen na elektronickém nosiči v příruční knihovně Fakulty managementu a ekonomiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen připouští-li tak licenční smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

1. že jsem na bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
2. že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně 14.5.2015

Rybaková
.....
podpis diplomanta

ABSTRAKT

Tématem bakalářské práce je Zemědělská politika České republiky jako nástroj rozvoje regionu Kyjovsko. Práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou.

Teoretická část je zaměřena na základní pojmy týkající se zemědělství venkova a venkovského regionu. Dále je definován vývoj a hlavní princip Společné zemědělské politiky EU a její vliv na zemědělskou politiku v České republice.

V úvodu praktické části je vysvětlen vývoj regionů na území státu ČR. V následující části je představen region Kyjovsko nacházející se v Jihomoravském kraji. V další části je zpracován vývoj a stav zemědělství Jihomoravského kraje a regionu Kyjovska. Poslední část je věnována dotazníkovému šetření, a to vlivu zemědělské politiky na obor vinohradnictví a vinařství na území regionu Kyjovska, závěr pak jeho vyhodnocení včetně doporučení.

Klíčová slova: Společná zemědělská politika EU, Zemědělská politika České republiky, zemědělství, vinařství, vinohradnictví, venkov, region, rozvoj venkova, dotační nástroje zemědělské politiky, Místní akční skupina, ekologické zemědělství

ABSTRACT

The topic of the bachelor thesis is Agricultural Policy of the Czech Republic as a Development Tool of the Kyjovsko Region. The thesis is divided into theoretical and practical part.

Theoretical part is focused on basic terms related to the agriculture of rural area and rural region. Further more the development and the main principles of the Common Agricultural Policy of EU is defined and its influence on an agricultural policy in the Czech Republic.

In the introduction of practical part there is an explanation of development of regions in the area of CR. In the next part Kyjovsko region, which is situated in South Moravian Region, is introduced. In next part there is described a development and situation of an agriculture in South Moravian Region and Kyjovsko region. The last part is devoted to the research based on questionnaire focused on an agricultural policy in the field of viticulture and winemaking on Kyjovsko region area and the conclusion to its evaluation with recommendations.

Keywords: Common Agricultural Policy EU, Agricultural policy of the Czech Republic, agriculture, winemaking, viticulture, rural area, region, development of rural area, grant's instruments of agricultural policy, Local Action Group, ecological agriculture

Na tomto místě chci poděkovat vedoucí práce slečně Ing. Janě Nekolové za její rady, trpělivost a doporučení při zpracování mé bakalářské práce. Ráda bych také poděkovala své rodině a mému příteli za podporu v průběhu studia na vysoké škole.

Motto:

„Znalost vína může být radostí po celý život člověka.“

OBSAH

ÚVOD	10
CÍLE A METODY ZPRACOVÁNÍ PRÁCE	11
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 ZÁKLADNÍ POJMY SOUVISEJÍCÍ SE ZEMĚDĚLSTVÍM A VENKOVEM	13
1.1 ZEMĚDĚLSTVÍ A ROZVOJ VENKOVA	13
1.2 VYMEZENÍ VENKOVA	16
1.2.1 Vymezení regionu a venkovského regionu	17
1.3 AKTÉŘI A NÁSTROJE ROZVOJE VENKOVA.....	18
1.4 SHRNUÍ.....	20
2 SPOLEČNÁ ZEMĚDĚLSKÁ POLITIKA EU	21
2.1 VZNIK SPOLEČNÉ ZEMĚDĚLSKÉ POLITIKY A JEJÍ CÍLE	21
2.2 REFORMY SZP	22
2.2.1 McSharryho reforma	22
2.2.2 Agenda 2000	22
2.2.3 Fischlerova reforma	23
2.2.4 Health Check	23
2.2.5 Reforma SZP pro období 2014-2020	24
2.3 FINANCOVÁNÍ SZP EU.....	29
2.4 SHRNUÍ SZP EU	30
3 VLIV SZP EU NA ČESKOU REPUBLIKU	31
3.1 KONCEPCE AGRÁRNÍ POLITIKY ČR.....	31
3.2 DOTAČNÍ NÁSTROJE ZEMĚDĚLSKÉ POLITIKY ČR (I.).....	32
3.2.1 Program PHARE	32
3.2.2 Program SAPARD	33
3.3 REFORMA ZEMĚDĚLSKÉ POLITIKY ČR 2008	34
3.4 DOTAČNÍ NÁSTROJE ZEMĚDĚLSKÉ POLITIKY ČR (II.)	34
3.4.1 Horizontální plán rozvoje venkova 2004-2006.....	34
3.4.2 Operační program Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství.....	34
3.4.3 Program rozvoje venkova 2007-2013	35
3.4.4 Program rozvoje venkova 2014-2020	36
3.5 REFORMA ZEMĚDĚLSKÉ POLITIKY ČR 2014-2020.....	36
3.6 LEADER 2014+	37
3.7 FINANCOVÁNÍ ZP ČR.....	37
3.8 SHRNUÍ.....	38
II PRAKTICKÁ ČÁST	39
4 VÝVOJ REGIONŮ V ČR	40
4.1 VÝVOJ REGIONŮ ČR.....	40
5 REGION KYJOVSKO	43

5.1	KYJOVSKO.....	44
5.2	REGION MAS KYJOVSKÉ SLOVÁCKO.....	45
6	ZEMĚDĚLSTVÍ A VINOHRADNICTVÍ.....	47
6.1	ZEMĚDĚLSTVÍ JIHMORAVSKÉHO KRAJE A REGIONU KYJOVSKO	47
6.2	VINAŘSTVÍ A VINOHRADNICTVÍ.....	54
7	DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ.....	57
7.1	PODSTATA VÝZKUMU A RESPONDENTI	57
7.2	VÝSLEDKY ŠETŘENÍ	58
7.3	SWOT ANALÝZA	69
8	DOPORUČENÍ.....	70
	ZÁVĚR	73
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	74
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	79
	SEZNAM OBRÁZKŮ	81
	SEZNAM TABULEK.....	82
	SEZNAM PŘÍLOH.....	83

ÚVOD

Zemědělská politika je obecně považována za velmi důležitou v každém státě vzhledem k jejím funkcím, díky ní jsou všem obyvatelům poskytovány základní potřeby spojené s potravou, přispívá také k lepší spolupráci s ostatními zeměmi EU nebo k rozvoji venkova. Protože tato politika neustále prochází různými změnami, vznikla situace, kdy informovanost o těchto změnách klesala čím dál více, anebo docházelo k přijímání nepravdivých informací. Nové období 2014-2020 přineslo řadu zásadních změn v oblasti zemědělství. Proto byla tato práce zpracována za účelem poskytnout základní nejnovější informace o systému Společné zemědělské politiky Evropské unie (dále jen SZP EU) a Zemědělské politiky České republiky (dále jen ZP ČR), zejména pak za účelem zvýšení informovanosti o poskytování dotačních titulů zemědělcům EU i ČR. Záměrem bylo také představit analýzu této situace na území regionu Kyjovska.

Dalším cílem bylo přiblížit problematiku rozvoje venkova, která je se zemědělstvím úzce spojena. SZP se tak v posledních letech začala hojně zabývat právě touto oblastí, která se tak dostává do popředí a dříve opomíjená a zaostávající oblast se tak začíná zase rozvíjet. Z důvodu souvislosti regionální politiky (jejíž problematika není v podmínkách ČR zcela vyjasněná) se zemědělskou politikou je část práce věnována i vývoji regionů v ČR.

Práce byla zaměřena na region Kyjovsko, který spadá do Jihomoravského kraje (dále jen JMK). Tento kraj je znám svou výhodnou polohou pro realizaci zemědělské činnosti v každém směru. Přírodní podmínky zde přejí především odvětví vinohradnictví, vinice zde tvoří významný krajinnotvorný prvek.

Kyjovsko se proslavilo svou historickou tradicí spojenou s kulturními zážitky folklorního typu a především vínem, které je vyhledáváno velkým počtem turistů. Vinohradnictví se stalo velice perspektivním odvětvím do budoucna i v rámci rozvoje venkova nebo vinařské turistiky, právě z tohoto důvodu byla přiblížena situace na Kyjovsku, které je vinařskými oblastmi známo. Přiblížena je i situace spojená s dotačními tituly, jakožto nástrojem zemědělské politiky, ve vinařství tohoto regionu. Protože i na území tohoto regionu působí subjekt zabývající se rozvojem venkova (Místní akční skupina Kyjovské Slovácko), je v práci uveden i stav spolupráce vinařství s tímto subjektem.

Práce je určena pro široký okruh veřejnosti (odborné i neodborné), která se zajímá problematikou zemědělské politiky a pro všechny, kteří pracují v oboru vinařství/vinohradnictví nejen na území regionu Kyjovska a chtějí se více obeznámit se současnou situací.

CÍLE A METODY ZPRACOVÁNÍ PRÁCE

Cíle práce

Hlavním cílem této bakalářské práce je zjistit, **jak SZP EU ovlivňuje systém Zemědělské politiky ČR**, zejména pak v **poskytování podpor v oboru vinařství/ vinohradnictví** a ve **spolupráci se subjekty** rozvoje venkova na území **regionu Kyjovska**. Cílem teoretické části je definovat pojmy spojené se zemědělstvím, venkovem a venkovským regionem. Dále představit SZP EU a ZP ČR včetně vysvětlení jejich systému fungování, poskytování podpor (i pro nové období 2014-2020) a systému financování.

V úvodu praktické části je vysvětlen **problém vývoje regionů v podmínkách ČR**. Dílčím cílem praktické části je **představení regionu Kyjovsko**, jeho zemědělství (zčásti i zemědělství Jihomoravského kraje) včetně vývoje za roky 2001-2013. Část tohoto představení tvoří i obecné informace o vinohradnictví Kyjovska. Zásadním cílem části praktické je **uvedení dopadů SZP ČR** v oboru vinařství/vinohradnictví na území Kyjovska s uvedením **analýzy dotazníku**. Zakoření práce tvoří **doporučení a návrhy** týkající se tématu.

Metody zpracování práce

Teoretická část (zčásti i praktická část) je zpracována na základě **literární rešerše**. Literatura je zaměřená především na evropskou i českou zemědělskou politiku a rozvoj venkova. Použity byly dokumenty a koncepce agrární politiky ČR, Programy rozvoje venkova, Leader, Reforma SZP 2014-2020, Ročenka JMK, dokumenty MAS Kyjovské Slovácko apod.

Pro teoretickou i praktickou část byla využita data z **portálů a webových stránek**: Euroskop.cz, Ministerstva zemědělství ČR, Ministerstva místního rozvoje ČR, Českého statistického úřadu včetně Veřejné databáze, Vinařského fondu, Svazu vinařů, Státního zemědělského intervenčního fondu, Ústavu územního rozvoje, Města Kyjova, web JMK, Kyjovského Slovácka. Využit byl i **web s legislativou EU**: eur-lex.europa.eu.

Poslední část praktické části je zpracována metodou **dotazníkového šetření**, jehož cílovou skupinou jsou rodinná, menší i větší vinařství v regionu Kyjovska. Dotazníkové šetření bylo provedeno na území regionu Kyjovska v období od 24. 2. 2015 do 30. 3. 2015. Celkový počet dotazovaných byl 30 vinařství. Každá otázka dotazníku má své výsledky uvedené v přiřazené tabulce (relativní i absolutní četnost) včetně odůvodnění, popř. doplnění informací souvisejících s otázkou. Konečná fáze dotazníku je vyhodnocena pomocí **SWOT analýzy**, závěr práce pak tvoří rozepsaná navrhnutá doporučení.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 ZÁKLADNÍ POJMY SOUVISEJÍCÍ SE ZEMĚDĚLSTVÍM A VENKOVEM

V této kapitole jsou vymezeny pojmy související s problematikou zemědělství, venkova, regionu a rozvoje venkova uplatněné v ČR. Zmíněny jsou také důležití aktéři rozvoje venkova a nástroje, které tito aktéři ke své činnosti využívají.

1.1 Zemědělství a rozvoj venkova

Zemědělství

Jednou z priorit EU se stala problematika rozvoje venkova. Problémem většiny venkovů je typická slabá ekonomická oblast, problematických oblastí ale stále přibývá a politika rozvoje venkova se snaží ujednat takové podmínky, které zajistí a zabezpečí řadu funkcí důležitých pro trvale udržitelné činnosti. Problematika venkovského prostoru byla vždy zaměřována pouze na zemědělství jako jedinou ekonomickou aktivitu, v současnosti se ekonomicko-politické zásahy snaží řešit i oblast konkurenceschopnosti **zemědělství a lesního hospodářství**, ochranu životního prostředí, uchování krajinné kultury a hlavně **zvýšení kvality života na venkově**. (Tomšík, 2009, s. 11)

Tomšík (2009, s. 35) dále uvádí, že za všeobecné problémy analýzy rozvoje venkova můžeme považovat složitost skutečností, mezi které patří **neoptimální dostupnost dat** u nižších geografických jednotek s různými přístupy jednotlivých členských států, **neexistence jednotné přijatelné definice** venkovských oblastí nebo **obtížnost syntézy odpovídajících** (relevantních) **dat**.

Zemědělství má plnou řadu funkcí, mezi hlavní patří produkční funkce, zásobování populace potravinami, ekonomická funkce zemědělství, rekreační funkce zemědělské krajiny, ekologická funkce a především ochrana nezastavěných zemědělských ploch. (Wokoun et al., 2008, 169-171)

Struktura českého zemědělství se výrazně liší od evropského zemědělství, které tvoří z velké části malé (často rodinné) farmy. V ČR je zemědělství zastoupeno převážně velkými zemědělskými podniky, plocha obdělávané půdy na jeden podnik v průměru dosahuje sedminásobku evropského průměru (84,2 ha oproti 11,9 ha). Mezi **výhody** českého zemědělství můžeme zařadit například geografickou polohu ČR v mírném klimatickém pásu, menší riziko výraznějších negativních dopadů klimatických změn, poměrně vysoké zemědělské vzdělání farmářů – 44,7%, zatímco průměr EU-27 se pohybuje okolo 20%. Naopak

za **nevýhody** českého zemědělství můžeme považovat dlouhodobou podkapitalizaci a úvěrové zatížení podniků, dále pak nízkou úroveň podpor a ochrany trhu vzhledem k ostatním zemím EU před vstupem ČR do EU nebo také odliv financí ze zemědělského sektoru v průběhu transformace. Tyto nevýhody ovlivnily české zemědělství ve velké míře; díky zastaralým budovám, vybavení a používaných technologií to vedlo k relativně nízké produktivitě. Protože je ČR ochuzena o přístup k moři, za nevýhodu se mohou považovat i vyšší transportní náklady. (*Vize českého zemědělství po roce 2010*, 2010, s. 34-35)

V důsledku 2. světové války vykazovalo zemědělství plno nepříznivých změn (negativní vlivy na krajinu, životní prostředí, kvalitu potravin, atd.). Na tyto změny reagovalo nově vzniklé **ekologické** (někdy také označováno jako biologické či organické) **zemědělství**, které přineslo nový souhrnný přístup. Jde o produktivní zemědělský systém, jehož podstata je založena na poznacích výzkumu agronomického, agroekologického, ale i technického. Tato efektivní forma hospodaření zohledňuje kromě ochrany životního prostředí (nepoužíváním pomocných chemických látek) také stránku ekonomickou, a to prostřednictvím snížení nákladů (ruční práce, kultivace, aj.). Ekologické zemědělství je označováno za produktivní, a to proto, že jeho **vstupy** jsou **nižší**, za to **výstupy** poměrně **vysoké**. Potravin vyprodukované v tomto typu zemědělství jsou označovány za tzv. **biopotraviny**. Spotřebitelé tento typ výrobku poznají díky certifikaci (logo ekologického zemědělství na výrobku), jsou tak snadno rozpoznatelné od ostatních běžných produktů; dalším znakem je poněkud vyšší cena. (Šarapatka, Niggli, et al., 2008, s. 171-174)

Tento typ hospodaření je v ČR upraven Zákonem č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství. Garantem pro dodržování pravidel ekologického zemědělství je Ministerstvo zemědělství (dále jen Mze). MZe také spravuje a dohlíží na státní podporu pro ekologické zemědělce (národní dotace a Program rozvoje venkova). (MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ ČR, © 2009-2015c)

Rozvoj venkova

Rozvoj venkova můžeme chápat jako určitý **proces příznivých změn**, při kterých dochází k **zlepšení kvalitativní i kvantitativní charakteristiky** dané oblasti nebo můžeme toto spojení chápat jako proces, při kterém dochází ke **zlepšení pozice venkovských obcí a krajinné sféry**, mezi které zahrnujeme například:

- *vytvoření harmonického systému kulturní krajiny,*
- *rozvoj celkové pestrosti a specifik venkovských obcí,*
- *vytvoření stabilního ekonomického systému zajišťujícího pracovní příležitosti,*
- *zajištění kvalitních podmínek pro život obyvatelstva*
- *zajištění dostatečné dopravní dostupnosti, jak uvádí autor Binek. (Binek et al., 2009, s. 23-24)*

Rozhodující vliv na uchování hodnot, dosažení udržitelnosti a obstarání funkčnosti mají místní aktéři rozvoje (viz. níže).

Budoucí rozvoj venkova

Překážkou rozvoje venkova se stalo ustálení venkovského obyvatelstva. Nezbytným úkolem tedy bylo změnit hospodářskou strukturu venkova, zlepšit podmínky bydlení a kvalitu života venkovských obcí, dále pak vytvořit atraktivní prostředí pro podnikání drobných podnikatelů. (Wokoun et al., 2008, s. 169)

Mezi aktuální problémy, které ovlivňují venkovský vývoj, se řadí vlivy ekonomické (úročení úvěrů, hypotéky, nezaměstnanost, aj.), politické, ale i mezinárodní. Hlavním problémem venkova se stalo „vyliďňování“, lidé odcházeli do měst za prací a za vzděláním. Postupem času a během 90. let se začala situace měnit k lepšímu. Přispěla k tomu tzv. suburbanizace, kdy se lidé z měst stěhovali zpět na venkov nacházející se v blízkosti větších měst. Budoucnost venkova je tedy stále závislá hlavně na obyvatelstvu. V budoucnu by se mělo zamezit odchodu lidí do velkých měst a naopak přilákat nové obyvatele, a to především vytvořením kvalitnějších podmínek pro život. Zásadní význam pro lepší život mladých rodin má na venkově existence školy. Její obnovení a fungování může být pro venkov obtížné a nákladné, ale pro mladé rodiny s malými dětmi to může být určitě jedním z důležitých faktorů při rozhodování se, kde a proč žít či založit rodinu. Dalším faktorem, který ovlivňuje ráz venkova je uskutečnění kulturních a společenských akcí, které stmelují společnost a zpříjemňují život na venkově aktivních obyvatel. (Pělucha, 2012, s. 77-78)

Za vývoj venkova můžeme také považovat proces slučování obcí buď ve formě **dobrovolného slučování s výhodami** nebo **centrálně nařízené slučování**, další možností je sloučení v **mikroregiony** nebo **Místní akční skupiny** (dále jen MAS). Obce budou stále usilovat za vyšší příjmy do rozpočtů s cílem rozvíjet venkov nebo doplnit chybějící vybavenost. Využívat budou zdroje (v podobě dotací) z evropských a národních programů. Zemědělství není už dlouhodobě hlavním příjmem obživy obyvatel venkova. Je ale důležitým krajino-tvorným činitelem, který udržuje kulturní krajinu a mělo by být na něj poukázáno a přihlíženo vzhledem k rozvoji venkova. (Pělucha, 2012, s. 78-80)

1.2 Vymezení venkova

Pojem venkov je velmi široké pojetí, většinou označení pro vesnice či krajinu. Můžeme jej rozdělit na venkov, který je chápán **pozitivně** nebo **pasivně**; v prvním případě jde o území, které má venkovský charakter a druhý případ značí území, které je vším, ale není městem. Venkovem také rozumíme venkovské sídlo a máme tím na mysli vesnice, dědiny, malé vsinky. Ke každému venkovu si mnozí představí určitou krajinu, přírodu, prostor na rekreaci, zemědělství a zároveň i odlišný (a možná poklidnější) život než život městský. (Pělucha, 2012, s. 46-48)

V podmínkách ČR je venkov vymežován jako soubor venkovských obcí, jejichž počet obyvatel je 2000. Venkovské obce lze rozdělit na následující oblasti:

Příměstský venkov – venkovská oblast v zázemí velkých měst (městských aglomerací); Probíhá zde přirozený proces přesunu bydlení i výrobních (ekonomických) činností z měst do okolních venkovských obcí.

Odlehlý venkov – tzv. periferní území; okrajová venkovská oblast, která má nepříznivé sociálně-ekonomické charakteristiky osídlení a obyvatelstva. Je zde nutné využívat nástroje pro zvýšení rozlišování činností a zlepšení kvality života, dále i pro bydlení/podnikání.

Mezilehlý venkov – zbývající území (prostor) venkovských obcí v ČR. Taktéž je zde nutné využívat nástroje pro zvýšení rozlišování činností a zlepšení kvality života, dále i pro bydlení/podnikání. Probíhá zde neustálé vysídlování venkova. (*Program rozvoje venkova ČR na období 2007-2013*, 2013, s. 15-16)

V 60. a 70. letech 20. století byl venkov či venkovské území považováno za homogenní typ území vyznačující se relativně malou hustotou obyvatelstva a vysokým podílem za-

měšťnanců pracujících v zemědělství, dnes už tato verze neplatí. Venkovská území plní rozdílné funkce a jejich struktura je diferencovaná. (Wokoun et al., 2008, s. 169)

1.2.1 Vymezení regionu a venkovského regionu

Region

Autor Tomšík (2009, s. 34) tvrdí, že obecně je region charakterizován jako **určité území** menší než celá zájmová oblast (např. stát, území v rámci státu, kontinent, svět), ale zároveň je větší než konkrétní místo. Pro vymezení regionu existuje několik členění, z nichž je nejznámější klasifikace dle Evropské Unie, která v rámci tzv. Nomenklatury územních statistických jednotek (La Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques - **NUTS**) regiony dělí na 3 hlavní územní jednotky a 2 nižší územní jednotky, tzv. Místní administrativní jednotky (Local Administrative Units – **LAU**) (viz. Tab. 1). (Tomšík, 2009, s. 34, Pělucha, 2012, s. 49)

Tab. 1 Vymezení regionu (Tomšík, 2009, s. 34; Pělucha, 2012, s. 49)

	Počet obyvatel	Regiony
NUTS 0 a 1	3 000 000 – 7 000 000	území státu
NUTS 2	800 000 – 3 000 000	vyšší úrovně (regiony soudržnosti)
NUTS 3	150 000 – 800 000	kraje
LAU 1 (NUTS 4)	---	okresy (v ČR)
LAU 2 (NUTS 5)	---	obce

Venkovský region

Pojem **venkovský region** je používán převážně pro statistické účely. Podle mezinárodně uznávané **metody OECD** (založena na hustotě zalidnění) je venkovská oblast dělena 2 způsoby:

1. zp.: Pokud hustota zalidnění **nedosahuje 150 obyv./km²**, územní jednotky se tak označují jako **venkovské**.

2. zp.: oblasti na úrovni NUTS 2 a NUTS 3 se dělí následovně:

I. převážně venkovské oblasti (obce) - **více než 50 %** obyv. ve venkovských regionech

II. **výrazně venkovské oblasti** – 15 -50% obyvatel ve venkovských regionech (obcích)

III. **převážně městské regiony** - méně než 15% obyv. ve venkovských regionech (obcích)

Použití metody OECD není vždy nejvhodnějším způsobem vymezení, příkladem může být právě ČR, která ke stanovení venkovské oblasti udává při zp. č. 1 hranici 100 obyv./km².

(Tomšík, 2009, s. 36)

Vymezení venkovského regionu dle **EUROSTATU** je založeno také na hustotě zalidnění, ale z hlediska stupně urbanizace, které Pělucha (2012, s. 51) rozděluje následovně:

I. **hustě zalidněné oblasti** – skupiny sousedících obcí – hustota zalidnění více než 500 obyv./km²; celková populace nejméně 50 000 obyvatel

II. **prostřední (přechodné) oblasti** – skupiny sousedících obcí - hustota zalidnění každé obce je nižší než 100 obyv./km², celková populace méně než 50 000

III. **řídce zalidněné oblasti** – ostatní skupiny obcí

1.3 Aktéři a nástroje rozvoje venkova

Další neméně důležitou stránkou rozvoje venkova je vytvoření základního společenského a partnerského rámce, který představuje stanovení a rozlišení významných aktérů.

Mezi **aktéry rozvoje venkova** řadíme takové instituce a jednotlivce, kteří vstupují do dění na venkově nebo jsou součástí venkova a určitým způsobem toto dění ovlivňují. Koncepty činnosti aktérů jsou především **rozvoj venkova jako celku** (Ministerstvo Zemědělství, Spolek pro obnovu venkova), **rozvoj určité oblasti života na venkově** (př. spolky), **rozvoj určitého odvětví** (př. zájmová organizace). (Binek et al., 2009, s. 38-41)

Dělení aktérů:

Dle *působnosti*: lokální, regionální, národní. (viz. Tab. 2)

Dle *formálnosti struktury a vnitřního fungování*:

- institucionalizovaní aktéři (instituce veřejné správy, zájmová samospráva, formalizované neziskové organizace s širší působností)

- částečně institucionalizovaní aktéři (organizace neziskového sektoru)

- neformální aktéři (zájmové skupiny, občané, aj.) (Binek et al., 2009, s. 39-41)

Binek a kolektiv (2009, s. 41) doslovně uvádějí, že: „pro rozvoj venkova je důležité vytvoření flexibilního systému aktérů v závislosti na úrovni působení a charakteru subjektu.“ a je nutné si uvědomit, že členění (viz tabulka 2) je jen orientační a inspirativní, protože úplné rozdělení aktérů nelze lehce vystihnout (př. aktéři zapojující se jen okrajově).

Tab. 2 Matice aktérů (Binek et al., 2009, s. 41)

		SEKTORY		
		veřejný	podnikatelský	neziskový
ÚROVEŇ	národní	ministerstva	celostátní zájmová skupina	spolky, svazy, sítě
	krajská	kraj vysoké školy krajská informační střediska	podnikatelská sdružení	nezisková sdružení
	lokální	Obce – DSO, MAS obcí zřizované organizace	podnikatelé, zemědělci	zájmová sdružení, spolky

V souvislosti se SZP EU a rozvojem venkova je na lokální úrovni důležitým uskupením **Místní akční skupina**, dále jen MAS, které je vyzdvížené v rámci čtvrté osy Programu rozvoje venkova, tzv. **LEADER**. Tento může význačně přispět v širším rozvoji venkova, např. k vytvoření nových pracovních nezemědělských míst a vést tak k zastavení vylidňování odlehlých venkovských oblastí. (Binek et al., 2009, s. 50) Jako celek MAS dohromady vytváří tyto dílčí celky: **místní společenství a partnerství občanů, veřejné správy, neziskových organizací a podnikatelů**. Tyto společenství znají silné a slabé stránky daného regionu, a právě proto jsou odpovědné za své vypracované strategie rozvoje území a jejich provádění, jsou tedy schopny vhodným způsobem řešit své vlastní problémy. (*Národní strategický plán LEADER 2014+*, 2011, s. 3)

Nástroje rozvoje venkova můžeme obecně vymezit jako pojem pro takové **prostředky** (pomůcky), které dané oblasti (danému území) napomáhají **podporovat** jejich **rozvojové cíle**. Původní autoři Wokoun a Mates navrhli takovou strukturu nástrojů (Wokoun a Mates, 2006, s. 106-107 cit. podle Binek et al., 2009, s. 60-61):

Nefinanční nástroje

- administrativní (legislativa)
- institucionální (instituce, strategické plánování, ...)
- věcné a jiné (propagace, poradenství)

Finanční nástroje

- neinvestiční a investiční pobídky (dotace, úvěry, granty, ...)
- kapitálové podílnictví
- daňová zvýhodnění (slevy na daních, ...)
- rozpočtová zvýhodnění (dotace)

(Binek et al., 2009, s. 60-61)

1.4 Shrnutí

Zemědělství obecně patří k odvětvím, které utváří krajinu a má plno důležitých funkcí. Struktura českého zemědělství je odlišná od evropského typu zemědělství. V ČR je toto odvětví zastoupeno převážně velkými zemědělskými podniky a za nevýhody můžeme považovat dlouhodobou podkapitalizaci a úvěrové zatížení podniků, dále pak nízkou úroveň podpor a ochrany trhu vzhledem k ostatním zemím EU před vstupem ČR do EU nebo také odliv financí ze zemědělského sektoru v průběhu transformace. Za výhody se považují geografická poloha ČR v mírném klimatickém pásu, menší riziko výraznějších negativních dopadů klimatických změn, poměrně vysoké zemědělské vzdělání farmářů – 44,7%.

Problematika rozvoje venkova se stala jednou z priorit EU a neustále se snaží v tomto směru rozvíjet, finančně přispívat a zachovávat ráz venkova. Rozvoj venkova můžeme chápat jako určitý proces příznivých změn, při kterých dochází k zlepšení kvalitativní i kvantitativní charakteristiky dané oblasti, k zlepšení pozice venkovských obcí a krajinné sféry. Hlavním problémem venkova se stalo „vyliďňování“, lidé odcházeli do měst za prací a za vzděláním a v budoucnu by se tomuto odchodu lidí do velkých měst mělo zamezit. Vytvořením kvalitnějších podmínek pro život by se měli přilákat noví obyvatelé, na kterém budoucnost rozvoje venkova závisí.

Důležitou stránkou rozvoje venkova představují aktéři. Jsou to takové instituce a jednotlivci, kteří vstupují do dění na venkově nebo jsou součástí venkova a určitým způsobem toto dění ovlivňují pomocí finančních i nefinančních nástrojů.

2 SPOLEČNÁ ZEMĚDĚLSKÁ POLITIKA EU

2.1 Vznik Společné zemědělské politiky a její cíle

Společná zemědělská politika (dále jen SZP), ve světě známá jako Common Agricultural Policy (zkratka CAP), má svůj specifický vývoj, prošla celou řadou změn i reforem. Za počátek tohoto vývoje můžeme považovat období po druhé světové válce. Důvody měly politické a ekonomické impulsy. Státy nebyly dostatečně způsobilé si samostatně zajistit zemědělskou produkci, a tak se hledal určitý systém, který by tento problém vyřešil. Zakladatelé Evropského hospodářského společenství (dále jen EHS) chtěli zajistit výživu obyvatelstvu, rozvoj zemědělské výroby odlehlejších částí regionu, podpořit zakládání rodinných statků, upevnit příjmy zemědělců, zlepšit životní úroveň obyvatelstva (ve městě i na venkově). Největší důraz na vytvoření této společné politiky měla především Francie (největší zemědělský producent mezi zakládajícími členy EHS), dále pak Itálie a Nizozemsko. (Fojtíková, Lebiezík, 2008, s. 4-5)

Římská smlouva z roku 1957 (vzešla v platnost až r. 1958; založilo ji EHS) obsahuje základní cíle, které měly zajistit fungování této nejstarší politiky. (Euroskop, ©2005-15)

Jednalo se především o tyto **cíle**:

1. Zvýšení produktivity výroby
2. Zajištění přiměřené životní úrovně pro zemědělce
3. Stabilizace trhů
4. Zabezpečení dostatečného množství potravin pro obyvatelstvo, pravidelné zásobování
5. Poskytnutí spotřebitelům potravin za přiměřené ceny

K těmto cílům byly připojeny **základní principy** zemědělské politiky, a to:

1. Princip jednotného trhu
2. Princip preference Společenství
3. Princip finanční solidarity (Bydžovská, ©2005-15)

Uskutečnění SZP proběhlo v roce 1962, principy této politiky začaly naplno fungovat až v roce 1968. (Bydžovská, ©2005-15)

V 80. letech nastal první zlom ve Společné zemědělské politice. Docházelo k různým sporům, zdroje financování už nestačily krýt výdaje, vznikaly přebytky; rostla sociální i ekonomická diferenciacie vztahů (uvnitř státu i mezi ostatními státy EU), protekcionismus aj. Bylo zapotřebí hledat nové řešení, pomocí reformy. (Cihelková a Jakš et al., 2004, s. 85)

2.2 Reformy SZP

Signálem vzniku reformy byl dle autorů Fialy a Pitrové (2009, s. 463-464) vnější tlak vytvořený mezi členy GATT, USA a Společenstvím v rámci Uruguayského kola (z r. 1986). Mezi další faktory zahrnují rozpočtové problémy a vznik tzv. „zemědělského environmentalismu“, který spočíval v používání velkého množství hnojiv, hormonálních prostředků a jiných biologických látek, které zapříčinily půdní eroze a jiné poškození půdy.

2.2.1 McSharryho reforma

McSharryho reforma (r. 1992) je první změnou systému zemědělské politiky. Principy SZP nebyly změněny a hlavními cíli bylo především: **omezit tržní nerovnováhu**, vyrovnaní ztrát zemědělských výrobců pomocí **přímých podpor**, přiblížení zemědělství výrobců (v EU) podmínkám světových producentů a **snížení vývozních podpor**. Reforma obsahovala i tzv. **doprovodná opatření** související s odchodem starších zemědělců do penze, s omezením chemických zásahů do půdy aj. Snížení nadprodukce bylo důsledkem tzv. **decouplingu** (vysvětlení níže). (Cihelková a Jakš et al., 2004, s. 87; Bydžovská, ©2005-15)

2.2.2 Agenda 2000

Novější dokument, který reaguje na předchozí události a vymezuje postup další reformy SZP, se nazývá Agenda 2000 (navržený r. 1997 Evropskou komisí a přijatý r. 1999 Evropskou radou v Berlíně). Vytvoření tohoto dokumentu předcházely nové skutečnosti ve světové ekonomice a v Evropské Unii. Státy **střední a východní Evropy** začaly spolupracovat s EU a postupně se stávaly jejími členy. Vzhledem k přechodu na společnou měnu (euro) docházelo k rozpočtovému omezení. (Fojtíková, Lebieczik, 2008, s. 14) V tomto dokumentu nalezneme pokračování v cílech a principech předešlé McSharryho reformy a **posílení rozvoje venkova**, jak tvrdí autoři Cihelková a Jakš s kolektivem (2004, s. 87-88).

Fojtíková a Lebieczik (2008, s. 14) uvádí, že dílčí opatření této reformy konkrétněji zahrnují především: **snížení cenové podpory** u obilovin, mléka a hovězího masa; **zajištění** takové **životní úrovně zemědělců**, která by nebyla vázána na objem produkce a důraz je

kladen i na **kvalitu a nezávadnost potravin** nebo včlenění ekologických záměrů do SZP a větší péče o **rozvoj venkova**.

SZP vytvořila tzv. „**druhý pilíř**“ (politika rozvoje venkova), který měl podporovat rozvoj **kvality produkce a života venkovského společenství**, vytvoření alternativních zdrojů zaměstnanosti a důchodu, podpořit šetrnější výrobní postupy a zachovat na venkově evropské kulturní dědictví. (Cihelková a Jakš et al., 2004, s. 88)

2.2.3 Fischlerova reforma

Návrh dalšího postupu v oblasti SZP v roce 2002 (zveřejněný v r. 2003) předložil Franz Fischler. Obsahoval 3 klíčové body zahrnující: tzv. decoupling a cross-compliance (viz níže), modulaci 1. pilíře SZP na 2. pilíř SZP (**přesun určité výše finančních prostředků z přímých plateb na rozvoj venkova**) a snížení intervenčních cen. Opatření této reformy začala platit až od roku 2005. (Fiala a Pitrová, 2009, s. 470)

Fojtíková, Lebieczik (2008, s. 14) vysvětlují pojmy decoupling a cross-compliance následovně:

„**Decoupling**“ : V roce 2005 vstoupil v platnost i tzv. „**single payment scheme**“ (zkratka SPS). Jde o *system jednotné platby na farmu*, tj. oddělení plateb od výroby na farmě. Pro členské státy zde byla možnost dvouletého odkladu, v prvních letech hospodaření (po vstupu do EU) by využily zjednodušený systém SAPS (Single Area Payment Scheme) a v dalších letech teprve SPS. (Fojtíková, Lebieczik, 2008, s. 14)

„**Cross-Compliance**“

Neboli „**křížová shoda**“ (Fiala a Pitrová, 2009, s. 470) vyjadřuje *závislost plateb na splnění určitých standardů* (ne tedy na objemu produkce). Mezi zavedenými právními předpisy najdeme například nezávadnost a kvalitu potravin, ochranu životního prostředí, vhodné zacházení se zvířaty, aj. Farmářům může být uložena pokuta při nedodržení těchto legislativních předpisů/standardů. (Fojtíková, Lebieczik, 2008, s. 15)

2.2.4 Health Check

Health Check neboli kontrola stavu a funkčnosti SZP se uskutečnila v roce 2008. Tuto „akci“ neřadíme mezi reformy, ale považujeme ji za určité **zhodnocení fungování SZP**.

V listopadu 2008 se ministři zemědělství domluvili na politické dohodě. Zrušila se pravidla o vynětí půdy z produkce (byl zrušen požadavek, aby zemědělci nechávali 10% orné půdy

ladem), tak se jim měl zmaximalizovat jejich produkční potenciál. Novým členským státům se odložil přechod na systém SPS, do r. 2013 jim bylo povoleno používat zjednodušený systém SAPS. Další změnou bylo zrušení a nahrazení některých legislativních předpisů v rámci „cross-compliance“, které zemědělci museli dodržovat. (König et al., 2009, s. 233-236)

2.2.5 Reforma SZP pro období 2014-2020

Po Health Checku bylo všem členům a politikům v SZP jasné, že i po roce 2013 bude potřeba mít takovou silnou SZP, která bude ještě schopnější a svou činností více přispěje v rozvoji životaschopných a dynamických venkovských společenství, které se staly jádrem kulturní rozmanitosti Evropy a udržují tak sociálně-ekonomický rozvoj na celém evropském území. Evropská zemědělská politika musí být i v budoucnu společnou politikou s vyváženým a spravedlivým systémem podpory v celé Evropské unii se společnými cíli a pravidly. (*Budoucnost SZP po roce 2013 Usnesení Evropského parlamentu ze dne 8. července 2010 o budoucnosti společné zemědělské politiky po roce 2013 (2009/2236(INI))*, 2011, s. 104-110)

Na základě předložených hlavních výzev SZP Evropským parlamentem v roce 2010, Evropská komise pro období 2014-2020 nachystala **reformní návrhy** a dne 12. 10. 2011 představila obsah „nové reformy“; jednalo se o 4 hlavní návrhy, a to k:

- **přímým platbám (Ad 1)**
- **společné organizaci trhu (Ad 2)**
- **rozvoji venkova (Ad 3)**
- **horizontálním problémům** (řízení, financování a monitorování SZP) (Ad 4)

Reformní návrhy vycházejí ze Sdělení o budoucnosti SZP do roku 2020, zahrnují: „životaschopnou produkci potravin, udržitelné hospodaření s přírodními zdroji a opatření v oblasti klimatu a vyvážený územní rozvoj“, jak je uvedeno v nejnovější reformě SZP.

Veškeré dlouhodobě připravované úpravy a změny dosavadních ustanovení v SZP by měly touto novou reformou vést k zjednodušení podmíněnosti (cross-compliance), tržních nástrojů, ale i organizaci režimu malých zemědělců; přímé platby a jejich ekologizace povedou k snížení administrativního nákladového zatížení. Rozpočtová stránka této reformy by měla mít stejnou strukturu dosavadní úrovně (vzor r. 2013) pro každý pilíř. Víceletý finanční rámec také předpokládá, že si SZP zachová zaměření na dosahování výsledků

v oblastech hlavních priorit EU. (*Reforma Společné zemědělské politiky (SZP) 2014-2020*, 2012, s. 1)

Ad 1 Přímé platby

Problematika **přímých plateb** by měla vypadat následovně:

SPS (Single Payment Scheme - Jednotná platba na farmu), kterou používaly státy EU-15, a **SAPS** (Single Area Payment Scheme – Jednotná platba na plochu) používanou zeměmi EU-12, **byly nahrazeny** v roce **2014** novým **vícesložkovým systémem**, tzv. **základní přímou platbou** (pro aktivní zemědělce), **ozeleněním** (30%) a **povinnou platbou pro mladé a malé farmáře**.

Za cíl si SZP určila snížení rozdílů u výši plateb, získané při použití stávajících ustanovení mezi zemědělci, vnitřně mezi regiony a z vnějšku mezi členskými zeměmi. (*Reforma Společné zemědělské politiky (SZP) 2014-2020*, 2012, s. 3-4)

A. Povinné složky přímých plateb (povinné)

a) Základní přímé platby

Takové prostředky, které zůstávají k dispozici z celkové obálky přímých plateb určené pro členské země, po odečtu obálek použitých na povinné složky (A. b,c,d) a dobrovolné složky (B. a,b). Toto schéma bude i nadále podléhat pravidlům kontroly podmíněnosti (**cross-compliance**, pravidla pro ochranu životního prostředí, aj.) a bude poskytována aktivním zemědělcům. Pro výplatu se aplikuje systém platby na farmu (jako v EU-15) s ponecháním 3% národní rezervy. Farmáři platební nároky aktivují a podle výše aktivovaných hektarů bude vypočítána výše platby na 1 ha zemědělské půdy. (*Reforma Společné zemědělské politiky (SZP) 2014-2020*, 2012, s. 8)

b) Ozelenění (greening)

Povinné pro farmáře, kteří pobírají přímé platby. Každý subjekt získá platbu na hektar se zachováním zemědělských praktik výhodných pro životní prostředí a klima. Členské země použijí 30% národní obálky k zaplacení těchto činností. Toto opatření nepodléhá tzv. zastropování – „krácení celkové částky vyplacené zemědělci z přímých plateb“. V reformě jsou blíže představeny zavedené nástroje k ozelenění, jež se ale nevztahují pro „biozemědělce“. (*Reforma Společné zemědělské politiky (SZP) 2014-2020*, 2012, s. 5-6)

c) Mladí zemědělci

Za mladé zemědělce považujeme nově začínající zemědělce mladší 40 let. Základní přímá platba se navýší po dobu 5 let o 25%. (*Reforma Společné zemědělské politiky (SZP) 2014-2020*, 2012, s. 6)

d) Malí zemědělci

Povinností členského státu v rámci schématu pro malé farmáře je rozmístit až 10 % národní obálky. Malí farmáři mohou i nemusí toto schéma využít. Když jej využijí, obdrží jedinou roční platbu, která tak nahradí ostatní přímé platby. (*Reforma Společné zemědělské politiky (SZP) 2014-2020*, 2012, s. 6)

B. Nepovinné složky přímých plateb (dobrovolné)**a) Oblasti s přírodním znevýhodněním**

Členské státy (i regiony) mohou, ale nemusí, poskytovat také platbu pro oblasti s přírodním znevýhodněním a to do výše 5 % národní obálky pro přímé platby. Nevztahuje se na možnosti programu rozvoje venkova méně výhodným oblastem (LFA). (*Reforma Společné zemědělské politiky (SZP) 2014-2020*, 2012, s. 6)

b) Spojené podpory s produkcí (coupled options)

Další doplňkovou službu můžou využít členské státy v podobě „**spojených**“ plateb. Jednalo by se o platby spojené se specifickým produktem, produkcí. Národní obálka pro přímé platby tak bude omezena na 5 %, za podmínky, že členské země v současnosti zajišťují 0 – 5 % spojených plateb, nebo bude omezena do výše 10 % za podmínky, že současná míra spojených plateb přesahuje 5 %. (*Reforma Společné zemědělské politiky (SZP) 2014-2020*, 2012, s. 7-8)

Mezi další podmínky pro přímé platby byly vymezeny:

- tzv. **aktivní zemědělci** (jde o vyloučení těch zemědělců, jejichž přímé platby, které získaly v rámci SZP nedosáhly ani 5 % výše jejich celkových příjmů z nezemědělských aktivit, atd.)

- **Přesuny fondů mezi oběma pilíři** (pro členské státy možnost přesunutí až 10% částky z národní obálky určené pro 1. pilíř do obálky určené pro 2. pilíř; členské státy, které při-

jímají méně než 90 % průměru přímých plateb EU, mohou přesunout až 5 % z obálky pro 2. pilíř do obálky pro 1. pilíř)

- **Kontrola podmíněnosti** (ohled na základní povinnosti spojené s ochranou životního prostředí, plnění rostlinných a živočišných standardů)
- **Zastropování-capping** (celková částka podpory jednotlivého farmáře bude podléhat krácení a degeneraci) a **Oprávněné hektary**. (*Reforma Společné zemědělské politiky (SZP) 2014-2020*, 2012, s. 8-10)

Ad 2 Společná organizace trhu

Mechanismy řízení trhu se staly dalším reformním bodem, systém veřejných intervencí a soukromé skladové pomoci byl přezkoumán a zpracován tak, aby vyhovoval aktuálním potřebám a bylo dosaženo efektivnějšího výsledku. V návrhu byla **zavedena nová bezpečnostní doložka** pro všechny sektory. Prodlouženy by měly být také programy jako **Ovoce do škol** a **Mléko do škol**. Pro **odvětví vína** byly nachystány tyto návrhy: **propagace vín Unie** a uvedení na trh **třetím zemím**, financování **restrukturalizace** a **přeměna vinic**, podpora investic; vše by mělo vést ke zlepšení hospodářské výkonnosti podniků s pozitivním dopadem na celé odvětví vína. (*Reforma Společné zemědělské politiky (SZP) 2014-2020*, 2012, s. 10-12)

Ad 3 Rozvoj venkova

Evropský zemědělský fond rozvoje venkova byl přizpůsoben **novému** strategickému rámci a obsahuje naplnění **3 cílů** programu **Strategie Evropa 2020**:

- *zvýšení konkurenceschopnosti zemědělství*
- *udržitelné řízení přírodních zdrojů*
- *vyvážený rozvoj venkovských oblastí.*

5 % z EAFRD bude vráceno zpět a „zamraženo“ v tzv. „**výkonové rezervě**“. Tato rezerva bude použita jen, dojde-li v polovině programovacího období 2014-2020 k pokroku v uskutečňování stanovených cílů. Další novinkou se stává „**kondicionalita**“, což znamená podmíněnost výplaty peněžních prostředků, která vznikne vytvořením strategického, regulačního a institucionálního rámce, který se tak stane zárukou efektivního využití finančních prostředků EU. (*Reforma Společné zemědělské politiky (SZP) 2014-2020*, 2012, s. 12)

Pro následující programovací období bylo zadáno nově **6 priorit** (viz níže) namísto 3 původních os. Členské státy musí zachovat **25 %** obsahu národní obálky určené pro rozvoj venkova (na programy, které souvisí s údržbou krajiny a s bojem proti změnám podnebí). Pro **LEADER** je povinně vyčleněno dalších min. **5 %** celkového příspěvku z fondu rozvoje venkova. (*Reforma Společné zemědělské politiky (SZP) 2014-2020*, 2012, s. 12)

6 priorit:

- *Posílení předávání informací a inovací (podpora inovací, znalostí, lidských zdrojů, vztahů mezi lesnictvím, zemědělstvím, vývojem, ...),*
- *podpora konkurenceschopnosti (restrukturalizace farem, orientace na trh, ...),*
- *podpora a promoce organizací, které působí v potravinovém řetězci a řízení rizik,*
- *obnovení, ochrana a stimulace ekosystémů,*
- *promoce efektivity využívání zdrojů, přechod na nízko-uhlíkovou ekonomiku*
- *promoce sociálního začleňování, podpora ekonomického rozvoje venkovských oblastí, omezení chudoby. (Reforma Společné zemědělské politiky (SZP) 2014-2020, 2012, s. 12-13)*

Každý členský stát musí ve svých programech uvést návrhy kombinací nástrojů, které jsou nabízeny v těchto prioritách.

V rozpočtové oblasti dojde ke změně pojmů, které se týkají národních obálek rozvoje venkova, a to vzhledem k výši finanční spoluúčasti EU:

- **85 %** pro nejméně rozvinuté oblasti, odlehlé oblasti, Egejské oblasti; **platí i pro ČR kromě Prahy**

- **50 %** pro ostatní regiony (většina plateb) (*Reforma Společné zemědělské politiky (SZP) 2014-2020*, 2012, s. 13)

Míra podpory může mít i vyšší hodnotu (až 100 %), roli budou hrát činitelé jako přenos informací, inovací, znalostí, spolupráce, projekty LEADER, zřizování grantů, mladí farmáři, aj. V rámci rozvoje venkova budou mít členské státy příležitost navrhnout podprogramy i s vyšší mírou podpory zaměřené na drobné a mladé zemědělce, horské oblasti a na dodávky v potravinovém řetězci. (*Reforma Společné zemědělské politiky (SZP) 2014-2020*, 2012, s. 13)

Ad 4 Monitoring, kontrola v SZP

Evropská Komise představí a bude interpretovat hodnotící zprávu, která bude zahrnovat dopady SZP na 3 hlavní priority, už na konci roku 2017, poté každé 4 roky. Kontroly budou zjednodušené; v regionech, kde byla pravidla respektována, budou sniženy a v regionech, kde se zjistily nedostatky, budou kontroly zvýšeny. (*Reforma Společné zemědělské politiky (SZP) 2014-2020*, 2012, s. 14)

2.3 Financování SZP EU

K financování SZP jsou využívány zdroje evropského rozpočtu. K tomuto účelu byl vytvořen v r. 1962 Evropský zemědělský záruční a orientační fond (European Agricultural Guidance and Guarantee Fund; EAGGF), který tvořil nejvýznamnější položku evropského rozpočtu. Vynaložení finančních prostředků z tohoto zdroje trvalo celých 36 let, a to od r. 1970 do r. 2006. Tímto fondem mělo být zajištěno povzbuzení SZP, podpora cen, vyplácení stabilních příjmů zemědělcům, později také podpora restrukturalizace zemědělství EU. (Fojtíková, Lebieczik, 2008, s. 10-11)

Příjmy EAGGF tvořily daně z cukru a glukózy, odvody od zemědělců za spoluodpovědnost nebo variabilní poplatky.

Výdaje představovaly 2 sekce: orientační a záruční.

První sekce sloužila k vynaložení finančních prostředků na rozvoj venkova přes strukturální fondy. Podílela se na celkových výdajích pouhými 10 %, především modernizací zemědělství, zvyšováním kvalifikace mladších zemědělských producentů aj. **Druhá (záruční) sekce** pak pokrývala náklady spojené s činností SOT (Společná organizace trhů). Tato významnější sekce tvořila téměř 90 % výdajů, které byly poskytovány na podporu financování programů rozvoje venkova, k úhradě intervenčních záležitostí, přímých plateb a vývozních subvencí. (König et al., 2009, s. 244, Lebieczik, 2008, s. 10-11)

EAGGF byl v roce 2007 rozdělen na **Evropský zemědělský záruční fond** (European Agricultural Guarantee Fund; EAGF) a **Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova** (European Agricultural Fund for Rural Development; EAFRD). Důvodem bylo zefektivnit finanční pomoc. Také vytvoření odděleného zdroje financování na podporu tržního opatření SZP (EAGF) a podporu rozvoje venkova (EAFRD) zde bylo vítané. (Fojtíková, Lebieczik, 2008, s. 11)

Evropský parlament poukázal na to, že se podíl výdajů na SZP vzhledem k rozpočtu EU postupně snižoval, a to z původních 75% celkového rozpočtu EU (r. 1985) na 39,3% (r. 2013). (*Budoucnost SZP po roce 2013 Usnesení Evropského parlamentu ze dne 8. července 2010 o budoucnosti společné zemědělské politiky po roce 2013 (2009/2236(INI))*, 2011, 109)

Dále EHSV (Evropské hospodářství a sociální výbor) zaznamenal, že v roce 2008 tvořil podíl výdajů na SZP 43,6% souhrnného rozpočtu EU, tzn., že **poprvé nebyl** největší položkou rozpočtu. (*Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Kontrola stavu a budoucnost SZP po roce 2013*, 2008, s. 61)

Po vytvoření a představení nejnovější reformy na období 2014-2020 byl EAFRD upraven a přizpůsoben tak novému strategickému rámci (3 cíle programu Strategie Evropa 2020), ve kterém najdou využití i jiné fondy (Evropský fond rozvoje regionů, Kohezní fond, Evropský sociální fond a Evropský mořský a rybolovný fond). (*Reforma Společné zemědělské politiky (SZP) 2014-2020*, 2012, s. 12)

2.4 Shrnutí SZP EU

Společná zemědělská politika je všemi politiky, ekonomy i zemědělci považována za nejvýznamnější, ale i nejnákladnější politiku Evropské unie. Za počátek považujeme období po 2. světové válce, uskutečnění této politiky proběhlo až v roce 1962 a její principy začaly naplno fungovat v roce 1968. Tato politika mnoho zemím zajistila soběstačnost v potravinách, rozvoj zemědělské produkce a odstranila tak tržní výkyvy. Dále přispěla stabilními cenami, které příznivě přijali spotřebitelé; zemědělcům se dopřálo stabilnějších příjmů. Zemědělská produkce vedla k nadvýrobě, která tak signalizovala vytvoření první reformy této politiky. (Plchová, Abrhám a Helísek, 2010, s. 97)

Všechny reformy (McSharryho reforma z r. 1992, Agenda 2000 a Fischlerova reforma z r. 2002) určitým způsobem pozměnily podmínky zemědělské politiky a přinesly s sebou řadu změn (decoupling, cross-compliance, 2.pilíř, aj.). V roce 2008 jsme se setkali s určitou kontrolou a funkčností této politiky (Health Check).

Další reformní návrhy jsou celkem čerstvé, jedná se o změny v SZP pro budoucí období 2014-2020. Změny směřují k přímým platbám, ke společné organizaci trhu, k rozvoji venkova a horizontálním problémům (řízení, financování a monitorování SZP).

3 VLIV SZP EU NA ČESKOU REPUBLIKU

Hospodaření českých zemědělců je rovněž ovlivněno Společnou zemědělskou politikou. V ČR je problematika zemědělství a podpor v tomto odvětví upravována dle **zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství**, jehož účelem je v prostředí českého zemědělství vytvořit vhodné podmínky pro zajištění základní výživy obyvatel, předpoklady pro podporu mimo-produkčních funkcí zemědělství (k ochraně životního prostředí – voda, půda, ovzduší, aj.), podmínky pro realizaci SZP a politiky rozvoje venkova EU, a podmínky pro rozvoj hospodářských činností, zvýšení kvality života ve venkovských oblastech, aj. (ČESKO, 1997)

Základní podmínky ČR v prostředí EU v oblasti zemědělství vycházejí z:

- přístupové smlouvy mezi ČR a EU (Atény, duben 2003)
- konečné verze reformy SZP (říjen a červen 2003)
- legislativního opatření EU ve vztahu k životnímu prostředí, bezpečnosti potravin aj.

(Koncepce agrární politiky ČR pro období po vstupu do EU, 2004, s. 13)

Před vstupem ČR do EU se muselo prostředí českého zemědělství připravit na samý vstup do nového společenství a přizpůsobit se tak jeho podmínkám, proto zde byly vytvořeny různé návrhy, dokumenty a koncepce, které se realizovaly v letech 1998-2014.

3.1 Koncepce agrární politiky ČR

Česká republika v období *před vstupem* do Unie vytvořila tzv. **Koncepci agrární politiky na období před vstupem ČR do EU**, její platnost trvala od roku 1998 do roku 2003 (rok předpokladu vstupu). Tento návrh měl agrární sektor ČR **připravit na podmínky SZP**, které se vstupem do EU souvisely; součástí těchto příprav bylo také změnami a novými informacemi obeznámit jak státní správu ČR včetně politických představitelů, tak samotnou veřejnost. Tato koncepce byla rozdělena na **2 etapy**: 1. etapa představovala **revitalizaci agrárního sektoru** (stabilizace a zotavení) na období 1999-2001, 2. etapa pak **adaptaci agrárního sektoru** (přizpůsobení se podmínkám SZP) pro období od roku 2002 do vstupu ČR do EU. (MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ ČR, © 2000-2015)

Pro období *po vstupu* ČR do EU zde byla vytvořena tzv. **Koncepce agrární politiky ČR pro období po vstupu do EU (2004-2013)**, která reagovala na závěrečnou část předvstupního období a navazovala tak na již zmíněnou koncepci z roku 1998. Reagovala také na tehdejší i budoucí problémy a výzvy související se zemědělstvím, které přinášela domácí,

evropská i celosvětová úroveň. (*Koncepce agrární politiky ČR pro období po vstupu do EU, 2004, s. 1-2*)

Koncepce reagující na období **po vstupu ČR do Unie** je rozdělena na **3 období** (etapy). První období je **vstupní** (2004-2006), kde ČR uplatnila výše zmíněný zjednodušený systém přímých plateb (SAPS). Druhé období pro roky 2007-2010 se nazývá **období přizpůsobovací**, předpokladem bylo vyrovnání se úrovni přímých plateb v ČR s EU-15, dále měla ČR systém přímých plateb z předchozího období změnit na reformní systém (SPS) s nepovinným uplatněním tzv. cross compliance. Poslední období je **období reálného vyrovnání** úrovně přímých plateb ČR s EU-15, uplatnění systému SPS z předchozího období a působení povinného cross-compliance a modulace podpor, pro roky 2011-2013. Základními cíli této koncepce bylo **posílit rozvoj venkova** převedením prostředků **z prvního pilíře SZP do druhého pilíře SZP** (z podpor cen a příjmů do strukturálních podpor), dále přesun podpor od výrobců k výrobcům a zvýšení konkurenceschopnosti zemědělství. Koncepce zemědělské politiky ČR po vstupu do EU předpokládala, že většina ekonomických a strukturálních problémů (restrukturalizace, konsolidace podniků, jejich integrace na trhu aj.) bude vyřešena subjekty soukromými. (*Koncepce agrární politiky ČR pro období po vstupu do EU, 2004, s. 28-29*)

3.2 Dotační nástroje zemědělské politiky ČR (I.)

Koncepce související s **předvstupní** přípravou ČR spočívala ve využití následujících podpor z EU. Jednalo se o programy PHARE a SAPARD.

3.2.1 Program PHARE

PHARE (Poland and Hungary: Action for the Restructuring of the Economy)

Tento program byl založen jako nástroj k restrukturalizaci ekonomik Maďarska a Polska v roce 1989. Podpory v rámci tohoto programu byly soustředěny především na:

- posílení veřejné správy a jejich institucí
- podporu struktur občanské společnosti
- podporu sblížování legislativy a právních norem kandidátských zemí
- programy na posílení hospodářské a sociální soudržnosti spojené s přípravou na využití pomocí strukturálních fondů EU (Plchová, Abrahám a Helísek, 2010, s. 20)

V ČR se program PHARE realizoval prostřednictvím národních programů, mezinárodních programů a programů příhraniční spolupráce; v období 1993-2003 pro něj bylo určeno celkově skoro 740 mil. EUR.

Hlavní cíle programu: podpora hospodářského rozvoje regionů při hranicích, posílení konkurenceschopnosti českých podniků, překonat problémy, které zatěžují regiony na obou hraničních stranách, zvýšení životní úrovně obyvatel a prohloubení spolupráce mezi občany hraničních regionů. (Plchová, Abrhám a Helísek, 2010, s. 21-22)

3.2.2 Program SAPARD

SAPARD (Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development)

Speciální předvstupní program pro zemědělství a rozvoj venkova začal v ČR fungovat od dubna 2002. Proplácení projektů z prostředků Sapard bylo ukončeno 30. 11. 2005.

Hlavní cíle programu: řešení prioritních a specifických problémů udržitelného přizpůsobení zemědělského sektoru a venkovských oblastí v kandidátských zemích, které měl program připravit i na priority SZP a rozvoje venkova a naučit je zacházet s finančními a kontrolními procesy EU; posílení konkurenceschopnosti prvovýroby a zpracovatelských odvětví, dokončení restrukturalizace zemědělských a zpracovatelských podniků. (*Agentura SAPARD*, 2006, s. 4-5)

Program Sapard v ČR zahrnoval **3 dotační programy:**

Priorita 1 – Zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství

Priorita 2 – Trvale udržitelný rozvoj venkovských oblastí

Priorita 3 – Příprava podmínek pro plné využití programu (*Agentura SAPARD*, 2006, s. 17-18)

Podmínkou využití programu SAPARD bylo, že současně nelze žádat a čerpat podpory i z jiných státních zdrojů. Celkem 1495 projektů za 3,9 mld. Kč bylo schváleno a proplaceno, zbylé závazky se uhradily z finančních prostředků EAGGF. K 30. 11. 2005 ČR vyčerpala veškeré finanční prostředky určené pro program SAPARD. Realizaci (realizační i platební funkce) tohoto programu prováděla Agentura SAPARD; dále přispělo i Ministerstvo zemědělství ČR, Ministerstvo pro místní rozvoj ČR a Ministerstvo financí ČR. (*Agentura SAPARD*, 2006, s. 4-27)

3.3 Reforma zemědělské politiky ČR 2008

V roce 2008 došlo v ČR k reformě zemědělské politiky, v tom samém roce proběhla ve SZP EU kontrola její funkčnosti známá pod názvem Health Check (zmněna výše).

Vláda ČR usilovala především o rozvoj venkova za předpokladu podpory podnikání a zaměstnanosti s využitím evropských fondů, podpořit chtěla také život mladých lidí na venkově. Finanční nástroje využila i k urychlení generační výměny v zemědělství. Základní cíle této reformy zahrnují 4 pilíře:

I. Kvalita života na venkově

II. Podnikání v zemědělském sektoru

III. Narovnání vlastnických vztahů k půdě

IV. Společná evropská zemědělská politika

(Reforma ZP, 2008)

3.4 Dotační nástroje zemědělské politiky ČR (II.)

I po vstupu ČR do EU měli čeští zemědělci možnost čerpat finanční prostředky z Unie, pro toto období byly vytvořeny dva následující programy: Horizontální plán rozvoje venkova a Operační program rozvoje venkova a multifunkčního zemědělství (OP Zemědělství).

3.4.1 Horizontální plán rozvoje venkova 2004-2006

Cíli programového dokumentu Horizontální plán rozvoje venkova na období 2004-2006 byly **ochrana a podpora vysoké hodnoty přírody a udržitelného zemědělství**.

Financován byl pomocí Evropského zemědělského orientačního a záručního fondu (EAGGF). (MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ ČR, © 2009-2015a)

3.4.2 Operační program Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství

Jeho cílem byla **podpora trvalého hospodářského růstu i růstu kvality života obyvatel**, založená z důvodu zvyšování konkurenceschopnosti odvětví, **zajištění zaměstnanosti a rozvoje lidských zdrojů, snižování rozdílů v sociálních podmínkách**, zachování kulturní krajiny, **ochraně a zlepšování životního prostředí**. (MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ ČR, © 2009-2015a)

OP Zemědělství byl programový dokument, který byl spolufinancován Evropským zemědělským orientačním a záručním fondem (EAGGF) a Finančním nástrojem pro podporu rybolovu (FIFG).

3.4.3 Program rozvoje venkova 2007-2013

Ve svém tzv. „druhém pilíři“ si SZP dala za úkol zabývat se **rozvojem venkova**, tedy podporou rozvoje kvality života venkovských obyvatel, vytvoření zdrojů zaměstnanosti, aj.

Pro tento účel byl v ČR pro období 2007 – 2013 vytvořen Program rozvoje venkova 2007-2013, který „druhý pilíř“ financuje. Jedná se o dokument, který realizuje obsah Národního strategického plánu rozvoje venkova a rozvádí jej do jednotlivých opatření. Navazuje na programové dokumenty Horizontální plán rozvoje venkova 2004-2006, OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství, SAPARD a Leader. Program rozvoje venkova byl vymezen pro celé území ČR (s výjimkou Prahy), je považován za nástroj pro získání podpory poskytované EU z EAFRD. Zprostředkujícím orgánem se stal Státní zemědělský intervenční fond. (MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ ČR, © 2009-2015a)

Cílem tohoto programu bylo: **rozvoj venkova** formou trvale **udržitelného rozvoje**, zlepšení životního prostředí, **zvýšení konkurenceschopnosti** zemědělství, lesnictví a potravinářství, dále měl vytvářet nová pracovní místa a **snížit** tak **míru nezaměstnanosti**; podporovat podnikání. (*Program rozvoje venkova 2007-2013*, 2013, s. 11)

Program je rozdělen do **4 os** a konkrétních **dotačních titulů**:

Osa I – Zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví

Osa II – Zlepšení životního prostředí a krajiny

Osa III – Kvalita života ve venkovských oblastech a diverzifikace hospodářství venkova

Osa IV – Leader (způsob, kterým jsou realizovány a propojeny akce rozvoje venkova; realizace cílů os I. – III.) (*Program rozvoje venkova 2007-2013*, 2013, s. 58-151)

Cílem Leaderu je iniciace vytváření a rozvoj místních partnerství a podpora využití vnitřního rozvojového potenciálu venkova. Metoda Leader po zkušenostech z let 2004-2005 dosáhla takové úrovně, která umožnila budoucí rozsáhlejší uskutečňování osy Leader. Očekáváním bylo, že se na místní i regionální úrovni objeví tzv. **Místní akční skupiny** (dále jen MAS), tedy partnerství a opatření, které by byly podporovány v rámci uskutečňo-

vání místních strategií a oblasti spolupráce. (*Národní strategický plán rozvoje venkova České republiky na období 2007-2013*, 2006, s. 24-25)

3.4.4 Program rozvoje venkova 2014-2020

Pro budoucí období let 2014-2020 byl na základě návrhu nařízení Rady a Evropského parlamentu o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova včetně jeho základních priorit Unie zpracován nový programový dokument - Program rozvoje venkova 2014-2020. (MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ ČR, © 2009-2015a)

Obecné cíle (priority) jako podpora pro rozvoj venkova na období 2014-2020:

- podpora předávání znalostí a inovací, a to v zemědělství, lesnictví, ve venkovských oblastech,
- zvýšení konkurenceschopnosti všech druhů zemědělské činnosti ve všech regionech, podpora udržitelného obhospodařování lesů,
- podpora organizace potravinového řetězce,
- obnova, zachování a zlepšení ekosystémů,
- podpora účinného využívání zdrojů,
- podpora snižování chudoby, hospodářského rozvoje ve venkovských oblastech, sociálního začleňování. (MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ ČR, © 2009-2015a)

3.5 Reforma zemědělské politiky ČR 2014-2020

Podle nejnovější reformy by pro ČR neměly nastat nějak velké změny oproti platbám v roce 2013. Dle propočtů by českému státu nemělo být ani „ubrání“, ani „přidání“. Propočty ukázaly, že průměrná výše této platby na ha zemědělské půdy je v ČR cca 259 EUR (úroveň celkové obálky pro přímé platby pak činila 909,3 mil. EUR), což je přibližně 90 % průměrné výše přímých plateb EU 27, která v r. 2013 byla přibližně 287 EUR/ha zemědělské půdy. Odhadnutá výše obálky přímých plateb ČR pro období 2014-2020 vychází přibližně na 253-255 EUR/ ha zemědělské půdy. Mírnou změnou bude, že uvedená výše bude rozdělena do několika plateb, které se vyplatí cílovým skupinám. Základní přímá platba pro ČR je odhadnuta na částku přibližně 130-135 EUR/ha zemědělské půdy. ČR také uvažuje o zavedení spojené podpory s produkcí ve výši objemu 10 % národní obálky. (*Reforma Společné zemědělské politiky (SZP) 2014-2020*, 2012, s. 5-8)

Na nové období pro vyplácení podpor z EU platí Program rozvoje venkova 2014-2020 (viz. předchozí kapitola).

3.6 LEADER 2014+

Leader 2014+ je strategický poziční dokument národní sítě Místních akčních skupin České republiky pro přípravu politik rozvoje venkova v rámci programovacího období 2014-2020. Tento národní strategický plán předkládá analýzy a návrhy v oblastech a tématech rozvoje venkova v daném období i s možností uplatnění metody Leader v těchto aktivitách.

Hlavním přínosem Leaderu je způsob, kterým jsou akce rozvoje venkova **realizovány** a vzájemně **propojeny** uvnitř venkovských regionů. Leader je uskutečňován pomocí Místních akčních skupin v daném regionu, nabízí tak venkovským aktérům nástroje a otevřený přístup k naplnění strategie. (*Národní strategický plán LEADER 2014+*, 2011, s. 2-3)

Místní akční skupiny (MAS)

Podpora MAS byla v programovém období 2007-2013 umožněna pouze prostřednictvím Programu rozvoje venkova. V rámci osy IV. LEADER získaly tyto skupiny finanční prostředky na realizaci strategie svého území, na provozní výdaje a dále na výdaje spojené s propagačními a informačními akcemi, nebo realizacemi projektů spolupráce. V následujícím novém programovém období 2014-2020 bude podpora MAS dále šířena do dalších Evropských strukturálních a investičních fondů, prostřednictvím kterých bude možné využít metodu LEADER jako „komunitně vedený místní rozvoj (CLLD)“. Náklady na oživení strategií CLLD budou spolu s provozními náklady hrazeny na základě Integrovaného regionálního OP z EFRR. (*Národní strategický plán LEADER 2014+*, 2011, s. 3; MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ ČR, © 2009-2015a)

3.7 Financování ZP ČR

Česká republika podporuje celou škálu potřebných aktivit z národních zdrojů. Využívá k tomu cílené programy (pro oblast zemědělství viz předchozí kapitoly). Těmito programy tak přispívá k udržování výrobních možností v zemědělství a také se podílí na rozvoji venkovského prostoru. V ČR byl k provádění administrace žádostí o dotace financované z národních zdrojů pověřen Státní zemědělský intervenční fond, svou činnost tak poskytuje pro Ministerstvo zemědělství (bližší ustanovení viz § 2d zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství).

Státní zemědělský intervenční fond je akreditovanou platební agenturou, která zprostředkovává finanční podporu z EU a národních zdrojů. V rámci SZP jsou dotace z EU poskytovány z Evropského zemědělského záručního fondu (EAGF), z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EAFRD) a z Evropského rybářského fondu (EFF). Těmto fondům SZIF administruje a kontroluje jejich poskytované platby. (SZIF, © 2013)

Pozn.: Program rozvoje venkova, který čerpá finanční prostředky z EAFRD tak nahradil Horizontální plán rozvoje venkova a Operační program rozvoje venkova a multifunkční zemědělství. (SZIF, © 2013)

3.8 Shrnutí

Pro ČR je podpora ze zemědělských fondů druhou nejdůležitější položkou příjmů, která se k nám z rozpočtu EU dostane; první položku tvoří podpora pro fond regionální politiky. (Plchová, Abrahám a Helísek, 2010, s. 97)

Zemědělství v ČR je upravováno zákonem č. 252/1997, o zemědělství. Zde je vymezena úloha zemědělství ve státě, společná organizace trhu a přímé podpory, podpory financované výhradně z národních zdrojů a další informace o poskytování podpor v ČR.

Čeští zemědělci před vstupem do EU spoléhali ve využití podpor z EU (s dotačními programy SAPARD a PHARE). Po vstupu do EU čerpali finanční prostředky z EU prostřednictvím programů: Horizontální plán rozvoje venkova a Operační program rozvoje venkova a multifunkčního zemědělství (OP Zemědělství). Na ně navazoval Program rozvoje venkova 2007-2013. V roce 2008 proběhla Reforma ZP, která usilovala zejména o rozvoj venkova za předpokladu podpory podnikání a zaměstnanosti s využitím evropských fondů aj. Podle nejnovější reformy (Reforma ZP ČR 2014-2020) by pro ČR neměly nastat velké změny oproti platbám v roce 2013. Na toto nové období byl vytvořen další dotační program s názvem Program rozvoje venkova 2014-2020. Odhadnutá výše obálky přímých plateb ČR pro období 2014-2020 vychází přibližně na 253-255 EUR/ha zemědělské půdy, základní přímá platba pak na částku přibližně 130-135 EUR/ha zemědělské půdy.

V rámci tohoto období byl vytvořen také LEADER 2014 + (strategický poziční dokument národní sítě Místních akčních skupin ČR), který předkládá návrhy a analýzy v oblasti rozvoje venkova.

Činnost financování a administrace žádostí o dotace z národních zdrojů v ČR pro Ministerstvo zemědělství vykonává Státní zemědělský intervenční fond.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 VÝVOJ REGIONŮ V ČR

Obecně je známo, že oblast vymezení regionů a regionalistiky je velmi problematická a nejednotná. Region můžeme definovat z mnoha hledisek, např. z hlediska demografie, sociální geografie, historického, administrativního (pro účely státní správy a územní samosprávy) nebo i kulturního hlediska, z hlediska ekonomické struktury, infrastruktury, stejnorodosti (heterogenní a homogenní), aj.

Zákon č. 248/2000 Sb., o regionální podpoře vymezuje region jako „územní celek vymezený pomocí administrativních hranic krajů, okresů, správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem, správních obvodů obcí s rozšířenou působností obcí nebo sdružení obcí, jehož rozvoj je podporován podle tohoto zákona.“ (ČESKO, 2000)

Příklady dalšího vymezení regionu (dle Evropské Unie) a venkovského regionu (metody OECD a EUROSTATU) jsou uvedeny v druhé kapitole.

Regionální politika ČR

Základními cíli této politiky jsou: rozvoj regionů zaměřující se na jejich soudržnost a zvyšování konkurenceschopnosti. Koncepční dokumenty a strategie v ČR uvádí do praxe Ministerstvo pro místní rozvoj. Klíčovými normami pro regionální politiku ČR jsou: již zmíněný **zákon č. 248/2000 Sb., o regionální podpoře**, dále pak **zákon č. 128/2000, Sb., o obcích** a **zákon č. 129/2000 Sb., o krajích**. (MMR, 2015)

4.1 Vývoj regionů ČR

Období po 2. světové válce do roku 1989

Rozvoj regionů byl ustanovován v rámci tzv. pětiletého plánování. Předmětem „regionální politiky“, která byla ve fázi novelizace, bylo stanovení jmenovitých akcí investiční výstavby, popřípadě finanční podpora pro bydlení nebo dosídlování určitých oblastí. Profil regionů se tedy po čase změnil. V poválečném období byl silně podporován rozvoj Slovenska, dále podpora směřovala i k hospodářsky slabým českým krajům, pohraniční oblasti (západní hranice ČSSR). Po 2. světové válce byl v českých zemích vytvořen systém národních výborů, v roce **1949** došlo ke zrušení zemského zřízení a k vytvoření 187 okresů a 13 krajů. V roce **1960** proběhla územně správní reforma, v rámci které došlo ke zvětšení okresů i krajů, a ke snížení na 75 okresů a 7 krajů.

Od 70. let 20. století byla všestranně rozvíjena Praha, začala silná orientace „regionální politiky“ na koncepci osídlení. Krajské národní výbory (KNV) určily střediska místního významu, které pro obyvatele ve spádových oblastech zaopatřovaly základní potřeby. Sídlní struktura se v následujících letech měnila. Bylo vytvořeno 13 regionálních sídelních aglomerací s krajskými městy a dalšími regionálními centry. V roce **1983** se území se soustředěným osídlením vyčleňovalo na městské regiony (23) a sídelní regionální aglomeraci (11). Tyto regiony měly svá významná centra (jádra aglomerace/městského regionu a přidružená centra), které byly v roce **1993** zrušeny vládou. Po roce **1989** proběhla další reforma územní veřejné správy ČR. (Pileček et al., 2011, s. 13; Šimíček, 2001, s. 13 cit. podle Čmejrek, 2008, s. 31)

Období po roce 1990

Regionální rozvoj se vzhledem k přechodu od centrálního řízení k tržnímu hospodářství, k hospodářské restrukturalizaci, k zemědělským změnám, aj., musel změnit. Nastaly další administrativní a regionalizační změny. Po roce **1990** byly Národní výbory zrušeny, obecní zřízení se samosprávnými obcemi se obnovilo (na základě zákona ČNR č. 367/1990 Sb., o obcích (obecní zřízení)) a zůstala zde otevřená otázka na Vyšší územně správní celky až do 2. pol. 90. let. V roce **1997** bylo vytvořeno (na základě zákona č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků) 13 krajů + Praha (v rámci NUTS 3).

V roce **2000** vzniklo (na základě zákona č. 128/2000, Sb., o obcích) 205 obcí s rozšířenou působností a na základě zákona č. 129/2000, Sb., o krajích zde zůstávalo vymezeno 14 krajů (13+Praha). Názvy krajů byly v průběhu let mírně upraveny, počet zůstal stejný. Na začátku roku **2003** byly zrušeny okresní úřady. (Pileček et al., 2011, s. 13; Šimíček, 2001, s. 13 cit. podle Čmejrek, 2008, s. 31)

Současné administrativní dělení ČR

Od 1. 1. 2008 je systém klasifikace územních struktur v ČR dle systému EUROSTAT rozdělen na 2 části: Klasifikace CZ-NUTS a systém LAU.

CZ-NUTS popisuje územní strukturu do úrovně NUTS 3 – kraje; má legislativní oporu.

NUTS 1 – území (stát ČR)

NUTS 2 – regiony soudržnosti (Praha, Střední Čechy, Jihozápad, Jihovýchod, Severozápad, Severovýchod, Střední Morava, Moravskoslezsko)

NUTS 3 – kraje ČR (Hl. město Praha, Středočeský, Jihočeský, Plzeňský, Karlovarský, Ústecký, Liberecký, Královehradecký, Pardubický, Jihomoravský, Kraj Vysočina, Olomoucký, Zlínský, Moravskoslezský)

LAU je určen především pro potřeby regionálních statistik, nemá legislativní oporu.

LAU 1 (do roku 2008 představovalo NUTS 4) – okresy ČR

LAU 2 – obce ČR

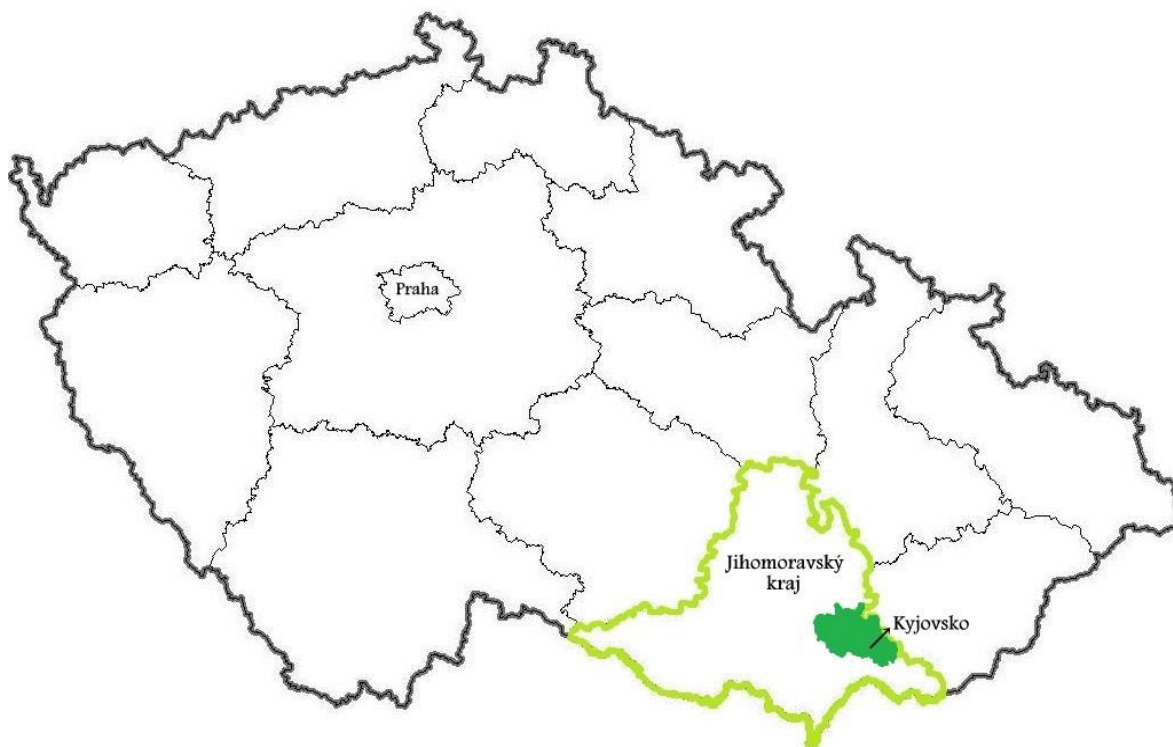
(ČSÚ, 2014a)

Mikroregiony ČR

Ústav územního rozvoje ČR poukazuje na terminologii mikroregionů: „*Pokud je užíván výraz „mikroregion“ bez dalšího určení, je tím míněn dobrovolný svazek obcí DSO dle § 49 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích se širším než jednoúčelovým zaměřením, případně zájmové sdružení právnických osob dle § 20f až §20j Občanského zákoníku.*“ Hlavním důvodem vzniku mikroregionů bylo společné prosazování zájmů/záměrů venkovských obcí pro dosažení změn ve všech obcích určitého prostoru. Mikroregiony pomáhají těmto obcím získat finanční prostředky z různých fondů prostřednictvím mikroregionálních programů a různých projektů. V ČR monitoruje od roku 2000 na území ČR zdola vznikající mikroregiony (včetně jejich rozvojových dokumentů) Ústav územního rozvoje (dále jen ÚÚR). ÚÚR se také podrobně věnuje monitoringu a hodnocení mikroregionů Jihomoravského kraje. (ÚÚR, © 2001–2014)

5 REGION KYJOVSKO

Kyjovsko se nachází v jihovýchodní části České republiky v **Jihomoravském kraji** - NUTS II **Jihovýchod**; toto území je zároveň součástí sdružení Místní akční skupiny Kyjovské Slovácko (dále jen MAS KS, viz níže).

Obr. 1 Region Kyjovska v mapě ČR (vlastní zpracování)

V této práci bylo pro region Kyjovsko zvolené území Správního obvodu Obce s rozšířenou působností (ORP) Kyjov (viz. Obr. 1). Je tvořeno těmito obcemi s pověřeným obecním úřadem (POÚ): **Ždánice** (Archlebov, Dambořice, Dražůvky, Lovčice, Násedlovice, Uhřice, Žarošice, Ždánice), **Kyjov** (Bukovany, Čeložnice, Hovorany, Hýsly, Ježov, Kelčany, Kostelec, Kyjov (Bohuslavice, Boršov, Nětčice, Kyjov), Labuty, Milotice, Moravany, Mouchnice, Nechvalín, Nenkovice, Ostravánky, Skalka, Skoronice, Sobůlky, Stavěšice, Strážovice, Svatobořice-Mistřín, Šardice, Vacenovice, Věteřov, Vlkoš, Vřesovice, Žádovice, Želetice), **Bzenec** (Bzenec, Domanín, Syrovín, Těmice, Vracov, Žeravice). (viz. Obr. 2)

Počet obyvatel k 1. 1. 2015 je celkem **55 707** (stav k 1. 1. 2015 dle MVČR), z toho 11 492 obyvatel žije v Kyjově. Rozloha tohoto regionu je 47 016 ha (stav k 31. 12. 2013 dle ČSÚ).

Obr. 2 Region Kyjovska (ČSÚ, 2014b)

5.1 Kyjovsko

Oblast Kyjovska – nazývaná také jako **kraj slunce a vína** - je proslulá svým **folklorním děním** (lidové tradice, dechová a cimbálová muzika, lidové písně, tanec, místní kroje, hody a jiné obřady), které je neustále předáváno z generace na generaci. Dále se pyšní **historickými památkami** (zámky, rezervace UNESCO, aj.), nově zavedenými **cyklostezkami** s rychle se rozvíjející **cykloturistikou**, ale především stále více vyhledávaným **vínem**.

Území Kyjovska je jednou z **nejteplejších oblastí ČR**, a právě proto jsou zde výborné podmínky (půdní i klimatické) k pěstování révy vinné. Kyjovská příroda je rozmanitá, jedná se hlavně o zemědělskou krajinu. Nalezneme zde **přírodní parky Chřiby a Ždánický les** včetně naučné stezky, lokalitu Na Adámcích (u obce Želetice) a mnoho dalších přírodních krás. Kyjovskem protéká říčka **Kyjovka**. (Region Slovácko, 2008)

Centrem Kyjovska je město **Kyjov**, které je považováno za jedno z nejvýznamnějších středisek lidové kultury Slovácka i ČR. Jednou za 4 roky se zde koná folklorní festival zvaný **Slovácký rok**, který se řadí mezi nejvýznamnější národopisné slavnosti na Moravě. V Kyjově můžeme najít turistické objekty jako je **renesanční zámek** se sgrafitovou vý-

zdobou – dnes zde sídlí Vlastivědné muzeum. Na kyjovském náměstí nalezneme **renesanční radnici** a **barokní kostel** Nanebevzetí Panny Marie, sv. Cyrila a Metoděje při bývalém kapucínském klášteře. (Město Kyjov, © 2015)

Turistika a cestovní ruch

Mezi turistické hojně navštěvované cíle Kyjovska patří zejména barokní **zámek v Miloticích** s francouzským parkem a blízkým Písečným rybníkem, dále muzeum **Slovácká izba** ve **Skoronicích**, návštěvníky připoutá i **dřevěná rozhledna Johanka** v obci Hýsly, **přírodní koupací biotop** v **Bohuslavicích** nebo **Bukovanský mlýn** s rozhlednou a muzeem v Bukovanech, ve **Ždánicích** nalezneme **zámek** a v něm **expozici Vrbasova muzea**. Významným a poutním místem se stala nedaleká obec **Žarošice**; asi 15 km severně od Kyjova se nachází zřícenina hradu **Cimburk** a za zmínku může stát i známý **Bzenecký židovský hřbitov** nebo novogotický zámek. Územím Kyjovska prochází 3 z 10 okruhů regionálních cyklostezek (viz níže). (Město Kyjov, © 2015)

5.2 Region MAS Kyjovské Slovácko

Region Místní akční skupiny Kyjovské Slovácko (dále jen MAS KS) se nachází v jihovýchodní části ČR, ve správním obvodu Jihomoravského kraje. Dělí se na šest menších mikroregionů: **Ždánicko**, **Babí Lom**, **Nový dvůr** (včetně obce **Ratíškovice** (SO ORP Hodonín)), **Podchřibí**, **Moštěnka**, **Bzenecko** (viz. Obr. 3). Celkem je zde 43 obcí, počet obyvatel tohoto území včetně obce Ratíškovice je 59 768 (stav k 1. 1. 2015 dle Ministerstva vnitra ČR). Rozloha tohoto regionu je 48 274 ha (stav k 31. 12. 2013 dle ČSÚ).

MAS Kyjovské Slovácko je **nevládní a dobrovolné neziskové sdružení občanů, právnických osob** se stejným zájmem o všestranný rozvoj regionu. Bylo založeno v dubnu 2002. Toto sdružení své aktivity vykonává na Slovácku, ve spádovém obvodu města Kyjov, pracuje na **principu LEADER** (metoda rozvoje regionu na základě partnerství zástupců místního veřejného, právního i soukromého sektoru). (Kyjovské Slovácko, © 2009)

K vytvoření MAS Kyjovské Slovácko došlo především z těchto důvodů:

Výběr území (Společná spádovost obcí k přirozenému regionálnímu centru města Kyjov, kulturní tradice regionu (typ krojů; Slovácký rok), vinařská tradice regionu, od roku 1993 – svazek obcí „Severovýchod“, společné slabé stránky mikroregionů (dle analýzy 2004))

Charakteristika území (Přírodní a klimatické podmínky v daném území, typicky venkovská oblast území (dle kritérií EU vč. centra Kyjov), vysoká nezaměstnanost (důsledek restrukturalizace zemědělství), tradice vinařství a venkova, typ vesnického osídlení)

Zvláštnosti území (Vysoká hustota obyvatel, nízká průmyslová výroba a zastoupení služeb v ekonomice regionu, vinařská tradice a udržování lidových tradic v obcích regionu, vysoká hudebnost obyvatel regionu (srovnání s regiony ČR), nízká rozmanitost komerčních zemědělských aktivit (důsledek restrukturalizace zemědělství)) (MAS Kyjovské Slovácko v pohybu, 2007, s. 14-15)

Obr. 3 Mikroregiony Kyjovska (Město Kyjov, © 2015)

6 ZEMĚDĚLSTVÍ A VINOHRADNICTVÍ

6.1 Zemědělství Jihomoravského kraje a regionu Kyjovsko

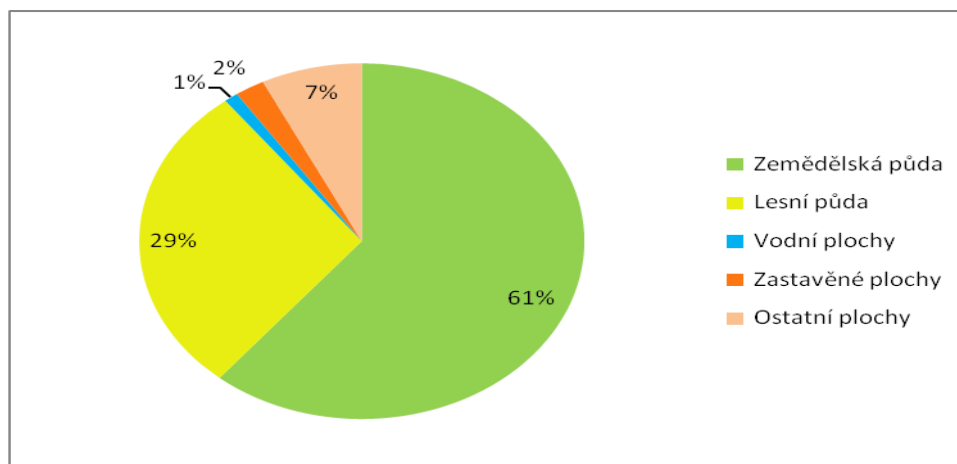
Území, na kterém leží Jihomoravský kraj (včetně regionu Kyjovska) patří v České republice k oblastem s velmi vhodnými předpoklady a přírodními podmínkami k vytváření zemědělské činnosti zahrnující jak rostlinnou, tak i živočišnou výrobu. Jižní část kraje je známá především pro svou rozvinutou vinařskou tradici.

Zemědělská půda

Celková rozloha Jihomoravského kraje (dále jen JMK) je tvořena téměř **60 % zemědělské půdy**, z toho 83 % tvoří orná půda. (ČSÚ, 2014c)

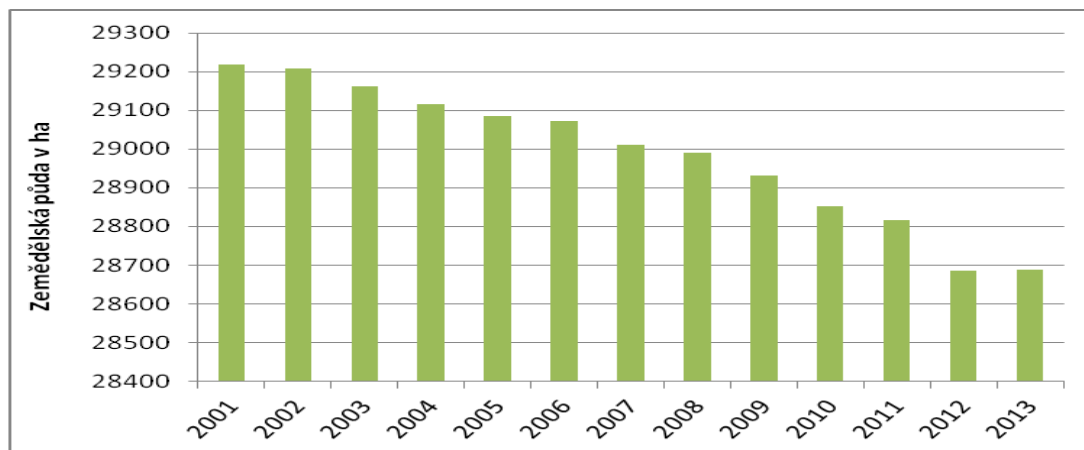
Pro zemědělství JMK, jsou typické **příznivé přírodní podmínky pro zemědělskou výrobu** (odrážející se v nadprůměrném podílu zem. půdy na celkovém půdním fondu, nejnižším zatravnění a nejvyšším zornění) a **vysoká úrodnost půd**. Tento vysoký produkční potenciál půdy je v kraji odvozen z následujících faktorů: nadprůměrná úřední cena zemědělské půdy, zařazení půdy do zemědělsky nejurodnějších výrobních oblastí, vysoká bonita půdy, nízká výměra zem. půdy do LFA oblastí (oblasti s nepříznivými podmínkami pro zemědělství vymezené pro SZP EU). V rámci všech krajů ČR JMK patří ke krajům s nejnižším podílem zem. půdy v LFA. (*Program rozvoje Jihomoravského kraje na období 2010-2013*, 2010, s. 23-24)

Současné využití půdy na Kyjovsku, kde největší zastoupení má zemědělská půda (28 688,14 ha) a druhé největší zastoupení je tvořeno lesní půdou (13 397,67 ha), vyjadřuje Obr. 4, data jsou platná k 31. 12. 2013.

Obr. 4 Podíl zemědělské půdy na území Kyjovska (ČSÚ, ©2015)

Jak se vyvíjel podíl zemědělská půdy v letech 2001-2013 přímo na území správního obvodu ORP Kyjov je uvedeno v následujícím obrázku (Obr. 5). Je zřejmé, že podíl neustále klesá, za téměř 12 let klesl přibližně o 500 ha.

Obr. 5 Vývoj zemědělské půdy na území Kyjovska (ČSÚ, 2014b)

S půdou v regionu Kyjovska souvisí také její slabé stránky, a ty vymezuje (a snaží se je řešit) MAS KS následovně: „nevyjasněné vlastnické vztahy, problémy s vydáváním pozemků a neřešená situace s náhradním užíváním; také s neodborným hospodařením půdy dochází k jejímu znehodnocování“. (MAS Kyjovské Slovácko v pohybu, 2007, s. 20) To vše se stává překážkami k zahájení zemědělské činnosti nového subjektu v regionu a tím je bržděn rozvoj nárůstu nových subjektů, nových pracovních míst, stoupá nezaměstnanost v tomto odvětví a například regionální produkty tak nemohou být podporovány.

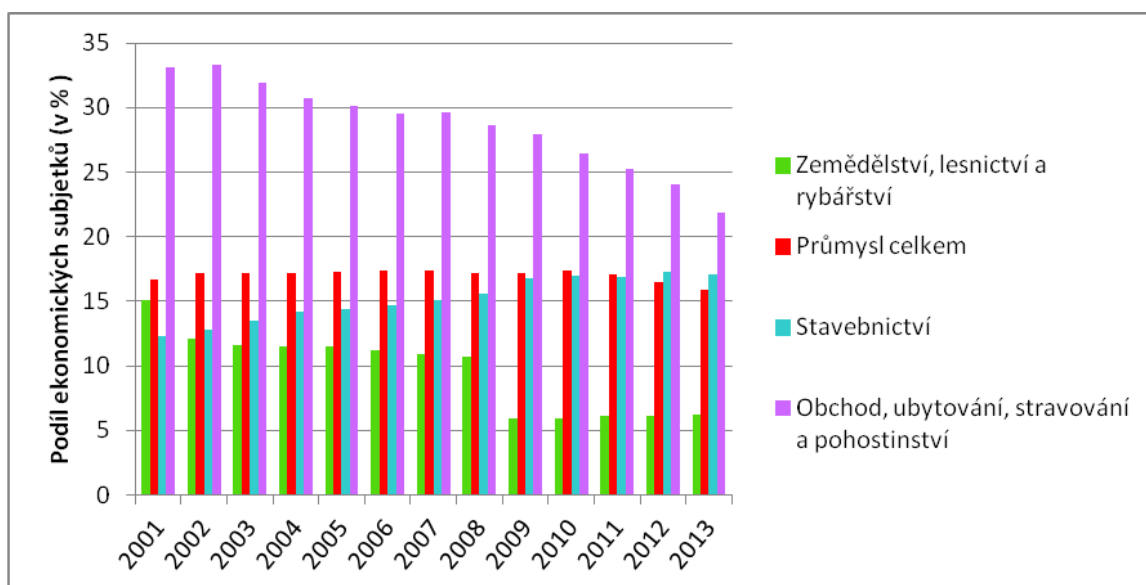
Ekonomický význam zemědělství

Jihomoravský kraj je region, který patří (z hlediska celorepublikového) k regionům s podstatně význačným ekonomickým potenciálem.

Důležitější postavení v ekonomice JMK má **průmysl** (podíl **29,3 %** na celkové hrubé přidané hodnotě) než **zemědělství** (pouze **2,9 %** podílu). Značněji větší podíl má také **stavebnictví** (**7,1 %** podílu) a **služby** (**60,8 %** podílu). (ČSÚ, 2014c)

Význam zemědělství tak neustále klesá a dostává se tak na průměrnou úroveň ČR v krajském porovnání, jak z hlediska podílu HDP kraje, tak z hlediska nezaměstnanosti. (Program rozvoje Jihomoravského kraje na období 2010-2013, 2010, s. 23) V JMK bylo za rok 2013 zjištěno 9 669 zemědělských podniků, v okrese Hodonín pak 2 486 těchto podniků. (ČSÚ, 2014c)

Následující obrázek (Obr. 6) představuje vývoj podílu ekonomických subjektů podle odvětví ekonomických činností konkrétně na území SO ORP Kyjov za období 2001-2013. Jak lze zaznamenat, **největší** zastoupení ekonomických subjektů (i když s klesajícím charakterem) spadá do odvětví **obchodu, ubytování, stravování a pohostinství**. Podíl průmyslu se stále drží v hodnotách nad 15 %, stavebnictví zaregistrovalo mírný vzrůst od hodnoty nad 10 % do hodnoty nad 15 %. **Nejnižší podíl** tvoří stále **odvětví zemědělství**, kde lze největší sestup zmínit po roce 2008, od kdy se podíl udržuje v hodnotách nad 5 %.

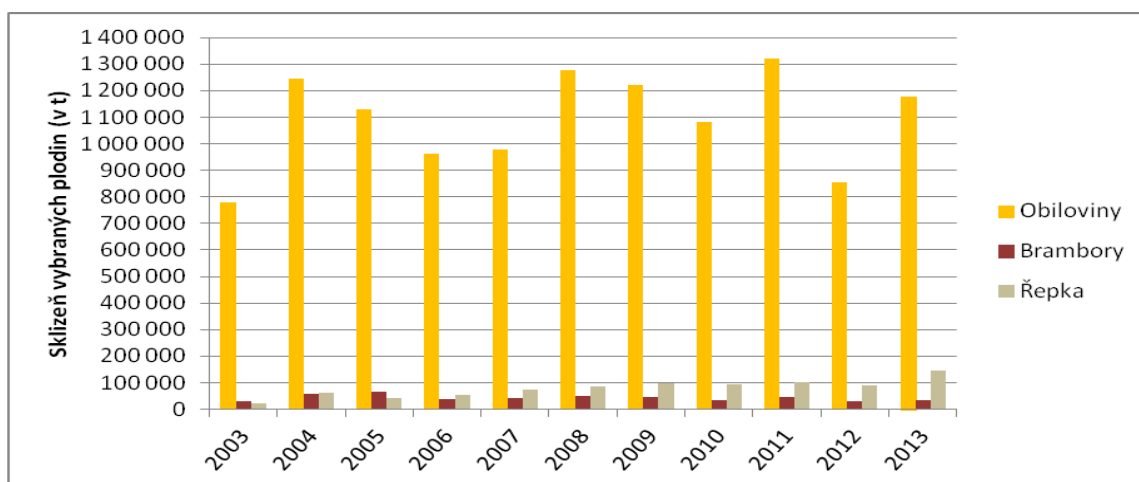

Obr. 6 Podíl ekonomických subjektů dle odvětví ekonomických činností (ČSÚ, 2014b)

V celém regionu Kyjovska jsou pro zemědělskou činnost dostatečně „vybudovaná zázemí pro velké společnosti“. (MAS Kyjovské Slovácko v pohybu, 2007, s. 20) Tyto velké plochy nejsou využity, zemědělské objekty začínají chátrat a v důsledku toho se ničí ráz zemědělství jako krajinotvorného činitele.

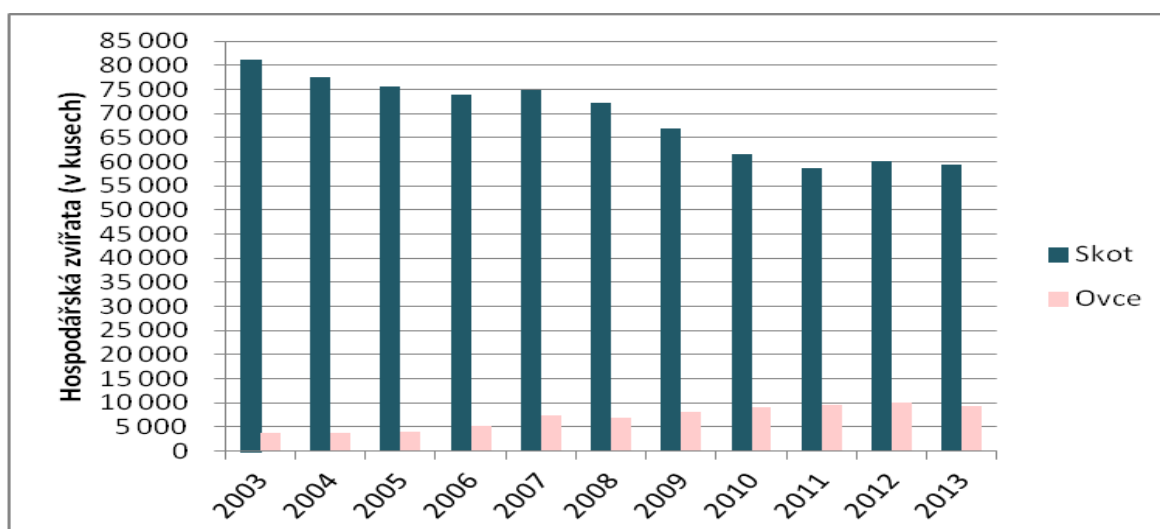
Rostlinná a živočišná výroba

Výroba subjektů JMK v odvětví zemědělství je stále nejčastěji zaměřena na rostlinnou i živočišnou výrobu (kombinovaná výroba), **převládá** spíše **výroba živočišná**. Za posledních 10 let se zemědělská produkce vyvíjela následovně, viz obrázky 7, 8 a 9. Z rostlinné výroby jsou hojně zastoupeny **obiloviny**, jejichž sklizeň je oproti řepce a bramborám nejvyšší, i když má kolísavý charakter (viz. Obr. 7).

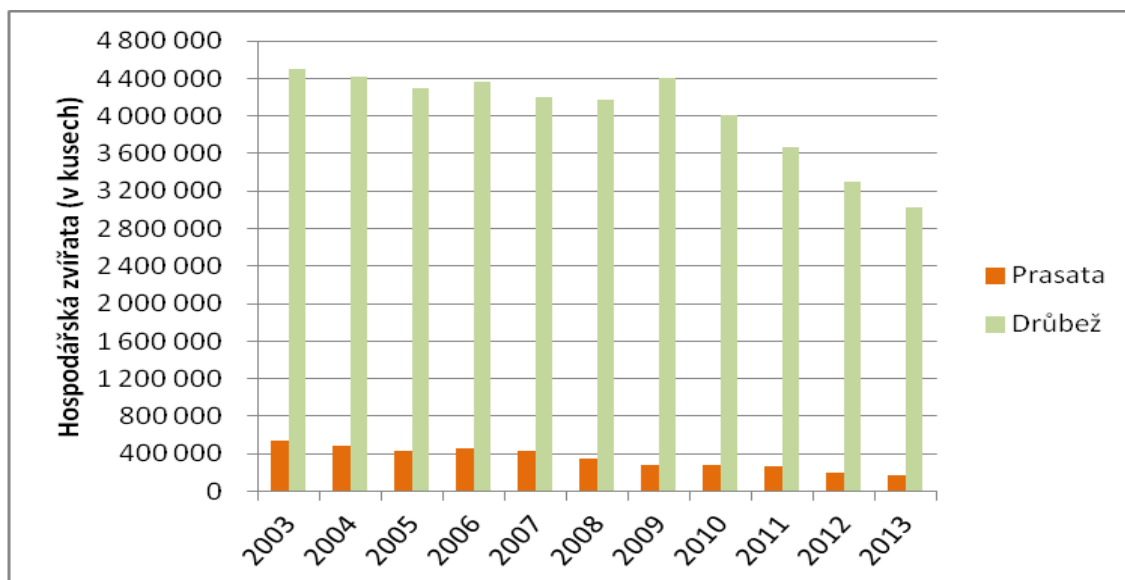
Obr. 7 Rostlinná produkce JMK (ČSÚ, 2014c)

Další obrázky vyjadřují živočišnou produkci JMK za poslední desetiletí. Bylo zaznamenáno, že **nejmenší** zastoupení počtu zvířat (v kusech) za celý kraj představují **ovce**, i když se jejich počet spíše zvýšil. Počet skotu je výrazně vyšší, ale stále má tendenci mírně klesat (viz. Obr. 8 a 9)

Obr. 8 Živočišná produkce JMK I. (ČSÚ, 2014c)

Na obrázku 9 můžeme zpozorovat, že **největší** zastoupení v počtu chovaných zvířat má **drůbež**, která se pohybuje v řádech milionů kusů, i přesto má také klesající charakter za poslední 4 roky. Prasata pak představují druh hospodářských zvířat pohybující se v řádech sta tisíců, jejich počet začal mírně klesat po roce 2007.

Obr. 9 Živočišná produkce JMK II. (ČSÚ, 2014c)

Velký důraz je z pohledu celorepublikového kladen na pěstování **révy vinné**, která zabírá více než **9/10** celkové rozlohy vinic v ČR, další význam vedle rozvinutého vinařství tvoří sektor **ovocnářství**, který má stále klesající tendenci, a **zelinářství**. (*Program rozvoje Jiho-moravského kraje na období 2010-2013*, 2010, s. 24)

Zemědělská produkce je na **Kyjovsku** zaměřena spíše na **rostlinnou výrobu** (obiloviny, řepka, vinná réva), vzhledem ke zvlněnému reliéfu krajiny je produkce velmi málo rozčleněna. Toto zaměření negativně ovlivňuje kvalitu půdy a vodní systém. Za silnou stránku regionu Kyjovska se kromě **vinařství** také považuje speciální zemědělství, a to **ovocnářství** a **zahradnictví**. (MAS Kyjovské Slovácko v pohybu, 2007, s. 7-8; 20-21)

Pro region se naskytuje nabídka čerstvého a kvalitního ovoce, které se MAS snaží prosadit tak, aby byly místní produkty dodávány do místních školních a stravovacích zařízení. Poptávku po zdravém a čerstvém ovoci ale snižuje import ovoce. (MAS Kyjovské Slovácko v pohybu, 2007, s. 20-21)

Zaměstnanost a nezaměstnanost v zemědělství

Následující tabulka (Tab. 3) uvádí fakt, že zaměstnanost v primárním sektoru (zemědělství, lesnictví a rybářství) byla v posledních 10 letech v **JMK** velmi nízká oproti jiným sektorům v kraji. Ve srovnání s průmyslem, stavebnictvím a službami je rozdíl viditelný. Velmi nízký počet pracovníků v sektorech zemědělství, lesnictví a rybářství byl zaznamenán po roce 2008.

Tab. 3 Trh práce v JMK období 2003-2013 (ČSÚ, 2014c)

Sektor/Rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Zemědělství, lesnictví, rybářství	22,7	24,7	19,9	18,5	20,2	15,6	13,8	15,7	15,3	15,7	16,1
Průmysl, stavebnictví	198,2	195,5	198,2	202,0	212,5	221,8	197,3	189,6	190,3	198,5	194,1
Tržní a netržní služby	287,3	288,3	295,5	295,0	299,0	299,4	317,4	325,3	321,6	321,1	340,8

v tis. osob

Okres Hodonín byl v letech 2006-2007 nejvíce postižen nezaměstnaností v porovnání s ostatními venkovskými okresy. Region **Kyjevsko** se v roce 2006 přiblížil k regionům s nejvyšší mírou nezaměstnanosti, jeho tehdejší míra nezaměstnanosti (obecně) činila 14,9 %. I v tomto regionu dochází k přílivu levné pracovní síly, mladí lidé vyhledávají zaměstnání jinde a odchází za lepšími výdělky. Demografický vývoj se postupně stává nepříznivým. (MAS Kyjovské Slovácko v pohybu, 2007, s. 11, 19)

Od roku 1990 v sektoru zemědělství došlo k výraznému snížení pracovníků. Velká část pracovní síly přešla do jiného hospodářského sektoru. Změna struktury zemědělských podniků se na ekonomice regionu Kyjevsko silně podepsala, lidí zaměstnaných v zemědělství stále ubývá. I přesto, že je v zemědělství zaměstnána **pouze desetina** ekonomicky aktivních osob, podíl na hospodářské struktuře v regionu je stále významný. Zemědělství má totiž stálou **krajinotvornou funkci**, kterou ostatní odvětví z dalších sektorů nemají. Region si nepřetržitě zachovává silný vztah k zemědělství, převládá zde specializace na vinařství/vinohradnictví. (MAS Kyjovské Slovácko v pohybu, 2007, s. 11-12)

Dle výsledků Sčítání lidu, domů a bytů za roky 2001 a 2011 (viz. Tab. 4) můžeme usoudit, že za tehdejší desetiletý vývoj se počet zaměstnaných v uvedeném sektoru razantně snížil, přesněji až o 50 % (dle ČSÚ k 1. 3. 2001 a k 26. 3. 2011). Do výsledků z roku 2001 nejsou

započteny osoby pracující v zemědělství za obec Mouchnice, protože tato obec byla až do roku 2007 obcí patřící do okresu Vyškov a nespadala tak do okresu Hodonín.

Tab. 4 Zaměstnanost v sektoru zemědělství, lesnictví a rybářství na území Kyjovska (ČSÚ, 2015)

SO ORP Kyjov	Sčítání lidu, domů a bytů 2001 (k 1. 3. 2001)	Sčítání lidu, domů a bytů 2011 (k 26. 3. 2011)
Zaměstnanost v sektoru: zemědělství, lesnictví a rybářství	1 908 osob	954 osob

MAS Kyjovské Slovácko považuje za slabou stránku „chátrající a nevyužité zemědělské objekty“ v regionu. (MAS Kyjovské Slovácku v pohybu, 2007, s.18) Vyskytuje se zde tedy další příležitost regionu (nově přicházejících zemědělských podnikatelů); a to nově využít tyto zemědělské objekty, které by tak v případě realizace a existence mohly přinést nová pracovní místa a nezaměstnanost v sektoru zemědělství by tak postupně klesala.

6.2 Shrnutí

Zemědělství Jihomoravského kraje je velmi důležité v mnoha pohledech. Zemědělská půda tvoří **většinu** celkové rozlohy Jihomoravského kraje, téměř **60 %**. I když sektor zemědělství spadá až na druhé místo z hlediska postavení v ekonomice tohoto kraje, z hlediska významnosti zemědělství stále **utváří důležitý krajinnotvorný činitel** typický pro tento kraj. Příznivé přírodní podmínky pomáhají zemědělské výrobě, která je orientovaná jak na **živočišnou** (ovce, skot, drůbež), tak i **rostlinnou** (obiloviny, řepka, brambory). Velký význam zde vytváří **sektor vinařství/vinohradnictví**, za ním zůstává ovocnářství a zelinářství. Produkce na Kyjovsku je zaměřena především na pěstování révy vinné, dále i na zahradnictví, ovocnářství.

Celý kraj včetně okresu Hodonín a regionu Kyjovska zaznamenal od roku 2003 velký nárůst nezaměstnanosti v zemědělství. Je to dáno změnou struktury zemědělských subjektů, přílivem levné pracovní síly a výběrem jiného zaměstnání u mladších lidí. I přes tato vymezení se v kraji vyskytují příležitosti nově přicházejícím podnikatelům, a to především ve využití dlouho nevyužívaných zemědělských subjektů.

6.3 Vinařství a vinohradnictví

Z celosvětového hlediska má pěstování révy vinné v ČR poněkud okrajový význam. Významnou roli ale hraje v regionu jižní Moravy pro řadu vinařských obcí. Je zde spojeno jak se současným kulturním životem, tak převážně s místní historií. Toto odvětví je zde také určitým výnosem pro místní ekonomiku. Oblast jižní Moravy se řadí mezi kategorie regionů s nejvyšším počtem pěstitelů vína v České republice. Mnoho pěstitelů se nachází zejména v oblasti Břeclavi, Hodonína. Ve Znojmě už najdeme menší počet pěstitelů. (Svoboda, Věžník a Král, 2014, s. 2-7)

Produkční potenciál vinic v ČR činil **19 633,45 ha** (k 31. 12. 2013 dle výsledků registrace ÚKZÚZ), z toho 17 463,51 ha osázených ploch; 71,43 ha plochy tvořily vykloučené vinice; 853,01 ha plochy s právem na opětovnou výsadbu vinic a stávající práva na výsadbu ve státní rezervě pak 1 245,50 ha. (*Situační a výhledová zpráva: Réva vinná a víno*, 2014, s. 5)

Hospodaření kyjovských vinařů spadá do **Moravské vinařské oblasti a Slovácké podoblasti** (oblast č. 2, viz. Obr. 10).

Obr. 10 Mapa Moravských vinařských podoblastí (Vinařský fond, © 2005-2015)

Slovácká podoblast má nejvyšší počet vinařských obcí (117). Počet pěstitelů zde je 8 278, počet viničních tratí 408, celková plocha osázených vinic tvoří 4 262 ha a vykloučená plocha vinic tvoří 43,09 ha (data k 31. 12. 2012 dle ÚKZÚZ). (*Situační a výhledová zpráva: Réva vinná a víno*, 2013, s. 23-24) Ve srovnání s podoblastí Velkopavlovickou nebo Mikulovskou má Slovácká podoblast různorodé přírodní podmínky.

Vinařství na Kyjovsku má typický severní ráz a nabízí pestrý výběr různých odrůd jak bílé, tak i modré révy vinné. Vinařské zážitky pro turisty se naskytují skoro v každé Kyjovské obci a blízkém okolí (např. Bzenecko, Mutěnicko aj.). Pro Kyjovsko jsou typické odrůdy bílého vína: **Ryzlink rýnský**, **Muškat moravský**, **Müller Thurgau** a **Rulandské šedé**. Známa Bzenecká lipka pocházející ze Bzence je vyráběna z Ryzlinku rýnského, který je pro Bzenec a okolí také typickou odrůdou. (Region Slovácko, 2008)

Vinařská turistika

Vinařský turismus je často vnímán jako prostředek, který znamená zvýšení prodeje vín, ale ve skutečnosti nejde jen o tento prodejní cíl. K rozvoji úspěšné vinařské turistiky v regionech je zapotřebí hlavně podstatná investice času, peněz a úsilí. Tento druh turismu může také poskytovat nové možnosti pro vinařskou distribuci zejména malým vinařům k vytváření například jejich identity a značky. (Carlsen, Charters, 2006, s. 7-9)

K vinařské turistice neodmyslitelně patří stále více využívané cyklostezky. Územím Kyjovska prochází 3 z 10 okruhů regionálních cyklostezek. Jejich společnými rysy jsou malebná krajina, víno a bohaté tradice. Součástí sítě značených cyklistických tras jsou **Kyjovská** (85 km), **Mutěnická** (65 km) a **Bzenecká vinařská stezka** (26 km). Okruhy jsou propojeny Moravskou vinnou stezkou, která vede ze Znojma do metropole Slovácka - Uherské Hradiště (viz. Obr. 11).

Obr. 11 Vinařské stezky Slovácké podoblasi (Moravské vinařské stezky, © 2000 – 2013)

Nejlepší vinaři se stali nositeli certifikace pro vinařskou turistiku, která zákazníkům zaručí ty nejlepší služby. Na vinařských stezkách se uskutečňují různé **vinařské tradice a slavnosti**, které podporují rozvoj turistiky a místní podnikání. (*Moravské vinařské stezky*, © 2000 – 2013)

Ekologické vinohradnictví

Jak už bylo řečeno v první kapitole teoretické části: ekologické zemědělství je označováno za velmi produktivní. K tomuto odvětví zemědělství patří i ekologické vinohradnictví, u nás, především na jižní Moravě, čím dál víc rozšířenější typ vinohradnictví.

Následující tabulka (Tab. 5) představuje stav ekologického vinohradnictví v ČR a jiných zemích k roku 2013, kdy u nás osázená plocha vinic zabírala přibližně 17 500 ha. Ve srovnání s ostatními zeměmi můžeme tvrdit, že v ČR je (i přes menší plochu osázenou vinicemi) tento druh vinohradnictví zastoupen ve velkém měřítku, a to 1 200 ha, což činí zhruba 6,9 % ekologických vinic. (Hluchý, 2013, s. 498)

Tab. 5 Stav ekologického vinohradnictví v ČR ve srovnání se zahraničními zeměmi za rok 2013 (Hluchý, 2013, s. 498)

Země	Osázené plochy v ha	Plocha v režimu ecol. vinohradnictví v ha (přibližně)	Podíl ecol. vinic v % (přibližně)
Česká republika	17 500	1 200	6,9
Rakousko	38 000	2 400	6,5
Spolková republika Německo	104 000	1 700	4,5
Švýcarsko	18 000	180	1

V regionu Kyjovska také nalezneme vinařství, která se ekologickým vinohradnictvím zabývají, dle výsledků uvedených v kapitole 7 (Dotazníkové šetření - Otázka č. 10). Z celkového počtu 30 vinařství odpovědělo 20, z toho pouze 8 vinařství tuto činnost provozuje, většina (60 %) odpověděla záporně.

7 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

7.1 Podstata výzkumu a respondenti

Dotazníkové šetření patří k nástrojům kvantitativního výzkumu, který byl zvolen na problematiku v praktické části. Aby byly určeny údaje k analýze, ve které byl zjišťován vliv Společné zemědělské politiky (zejména využívání podpor, spolupráce se subjekty) v oboru vinařství/vinohradnictví v regionu Kyjovska, byl využit dotazníkový výzkum přímo na vinařství v obcích tohoto regionu.

Počet respondentů šetření, tzn. vinařství, byl omezen pouze na **region Kyjovska**. Mezi respondenty byly zařazeny všechny subjekty typu vinařství, která byla čerpána z největšího portálu o moravském a českém vinařství (viz. www.wineofczechrepublic.cz). Jednalo se o menší rodinná, větší rodinná vinařství či vinařství typu s. r. o./ a.s. Celkový počet dotázaných vinařství byl 30, z toho odpovědělo 20, v procentech návratnost dotazníků činila přibližně 67 %.

Před sestavením dotazníku byly zadány dílčí body, mezi které patřil:

- **Úsek týkající se zemědělské politiky:**
 - zjistit, jestli vinařství využívají dotace a jsou tedy podporována finančně i jinak než vlastními zdroji,
 - jaké dotace jsou jimi nejvyžívanější,
 - jak jsou spokojena s celkem složitými podmínkami zemědělské politiky pro získání dotačních titulů a
 - jak by popřípadě tyto podmínky změnila.
- **Úsek týkající se spolupráce a rozvoje venkova:**
 - zjistit, jestli vinařství spolupracují s jinými subjekty, jako je Vinařský fond a Svaz vinařů ČR
 - a Místní akční skupinou Kyjovské Slovácko.

Celkový počet povinných otázek byl 13, nepovinná 1. Otázky byly následně sestaveny tak, aby respondenti byli ochotni na vše bez problémů odpovědět. Většinou byly volené uzavřené otázky, u některých otázek se mohli respondenti rozepsat. Dotazník byl anonymní, vinařství se tedy nemusí ani nemusela obávat zveřejnění konkrétních odpovědí od konkrétního

ního vinařství. Na konci dotazníku mohl každý respondent využít možnosti vlastního vyjádření, kterého také pár dotázaných využilo. V příloze P I je znázorněna podoba dotazníku, která byla respondentům rozeslána pomocí on-line dotazníku.

7.2 Výsledky šetření

První část (Otázky č. 1 – 8)

Nejdříve se zaměříme na otázky, které souvisí s dotačními tituly. Využívání dotací, jinak řečeno finanční výpomoc/podpora/příděl, má vinařstvím přinášet podporu pro realizování své podnikatelské činnosti, tzn. pokrytí nákladů spojené s provozní činností, založením či vývojem podniku, s nákupem technologií apod. Jak se přesně vinařství vyjádřila, ukazují následující tabulky.

Sektor vinohradnictví a vinařství v ČR může pro svou činnost využívat a čerpat dotace z:

- **prostředků ČR** (Národní dotace vyplývající ze zákona o zemědělství; Podpory z prostředků Vinařského fondu; Podpory poskytované Podpůrným a garančním rolnickým a lesnickým fondem, a. s.),
- **prostředků EU** (Podpory v rámci SOT s vínem; Podpory v rámci SAPS),
- **prostředků EU i ČR** (Podpory v rámci Programu rozvoje venkova 2007-2013). (*Situační a výhledová zpráva: Réva vinná a víno*, 2014, s. 23)

Otázka č. 1: Jaký je Váš názor na dotace pro podporu vinařství/vinohradnictví poskytované Společnou zemědělskou politikou?

Obecný **názor na dotace** na podporu vinařství/vinohradnictví, které poskytuje zemědělská politika, je v převážné většině **spíše kladný**, vyjádřila se tak přesně 15 vinařství (75%). Velmi kladný názor mají pouze 3 vinařství. Z celkového počtu vinařství má pouze po jednom subjektu spíše negativní názor a po jednom subjektu velmi negativní názor. (Tab. 6)

Tab. 6 Názor vinařství na dotace (vlastní zpracování)

Odpověď	Respondentů	Podíl v %
Velmi kladný	3	15
Spíše kladný	15	75
Spíše negativní	1	5
Velmi negativní	1	5
Celkem	20	100

Otázka č. 2: Využívá Vaše vinařství nějaké dotace (národní, z EU)?

Využití dotací vinařstvími v regionu Kyjovsko představují výsledky uvedené v tabulce 7 (Tab. 7). 90 % z dotázaných vinařství odpovědělo kladně na otázku využívání dotací. Pouze 2 vinařství odpovědělo záporně, tedy že dotace nevyužívají a svou činnost nejspíš provozují převážně na základě svých vlastních zdrojů. Z těchto výsledků tedy usuzují, že subjektům dotace pomohly a dále pomáhají k realizaci své činnosti a k pokrytí nákladů.

Tab. 7 Využití dotací (vlastní zpracování)

Odpověď	Respondentů	Podíl v %
Ano	18	90
Ne	2	10
Celkem	20	100

Jaké konkrétní dotace vinařství využívají, představuje další otázka dotazníku (Otázka č. 3), výsledky pak Tab. 8.

Otázka č. 3: Využíváte některý z níže uvedených příkladů dotací?

Tab. 8 Využití konkrétních dotací (vlastní zpracování)

Odpověď	Respondentů	Podíl v %
Dotace na pojištění plodin	1	5
Dotace na vzdělávání zaměstnanců	1	5
Dotace na výstavbu a restrukturalizaci vinic	9	45
Dotace na nákup vinařské technologie	15	75
Dotace na propagaci vinařství	3	15
Žádnou	2	10
Jiné: Dotace na ...	3	15

Jedním ze základních pilířů dotační politiky Ministerstva Zemědělství ČR je **Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond**, který poskytuje podpory na investice, které se nepovažují za přijatelné výdaje v rámci Programu rozvoje venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova. Pro sektor vinohradnictví a vinařství jsou podstatné tyto programy: Program ZEMĚDĚLEC, Program ZEMĚDĚLSKÉ POJIŠTĚNÍ a Program PODPORA NÁKUPU PŮDY.

Dotace na pojištění plodin

V rámci Programu ZEMĚDĚLSKÉ POJIŠTĚNÍ je zemědělcům poskytována podpora na **pojistnou ochranu** proti nepředvídatelným škodám (krupobití, vichřice, požár, povodně, aj.), účelem je částečné vyrovnání pojistného, které zemědělci vynaložili na zemědělské pojištění. Na **Kyjevsku** se k této podpoře přihlásilo pouze 1 vinařství.

Dotace na nákup vinařské technologie

V rámci Programu ZEMĚDĚLEC jsou zemědělcům poskytovány podpory, které se investují do **strojního zařízení, vybavení** nebo **technologie** a musí sloužit ke snížení výrobních nákladů, zlepšení kvality nebo k modernizaci. Do dotazníku jsem zařadila otázku, zda vinařství využívají dotaci na nákup vinařské technologie a zjistila, že na **Kyjevsku** je mezi vinařstvími tato možnost využívána nejvíce, přesněji 15 vinařství (75%).

Dotace na výstavbu a restrukturalizaci vinic

Podpory v rámci Společné organizace trhu (dále jen SOT) s **vínem** se ještě v roce 2013 poskytovaly dle Nařízení vlády č. 245/2004 Sb., o stanovení bližších podmínek při provádění opatření společné organizace trhu s vínem, ve znění pozdějších předpisů. (*Situační a výhledová zpráva: Réva vinná a víno*, 2014, s. 26) Vinaři se do té doby potýkali s těžkou situací, tehdejší znění žadatelům velmi zkomplikovalo situaci. Zejména v případech složitějších programů související s restrukturalizací rozložených do více let, nebyly zde vypláceny finanční prostředky za již uskutečněná opatření v rámci celého projektu za jednotlivé roky.

Dne **1. 8. 2014** vstoupila v platnost **2 nová nařízení vlády**:

- Nařízení vlády č. 142/2014 Sb., o stanovení bližších podmínek při provádění opatření společné organizace trhů se zemědělskými produkty v oblasti vinohradnictví a vinařství;
- Nařízení vlády č. 143/2014 Sb., kterým se mění Nařízení vlády č. 245/2004 Sb., o stanovení bližších podmínek při provádění opatření společné organizace trhu s vínem, ve znění pozdějších předpisů.

Tato nařízení vycházejí z Programu podpor ve vinohradnictví a vinařství pro Českou republiku na léta 2014-2018. Je zaměřen na provádění opatření SOT s vínem v EU.

Od 1. 8. 2014 jsou tedy v ČR podporována tato opatření:

- **Restrukturalizace a přeměna vinic** s podopatřeními:
 - Změna odrůdové skladby vinic
 - Přesun vinice do svahu
- Investice na následující nová zařízení **pro výrobu vinařských produktů**:
 - Dřevěný sud nebo uzavřená dřevěná nádoba na výrobu vína o objemu nejméně 600 litrů
 - Speciální kvasná nádoba s aktivním potápěním matolinového klobouku pro výrobu červených vín
 - Cross-flow filtr na víno. (*Situační a výhledová zpráva: Réva vinná a víno*, 2014, s. 27)

Pozn. Evropská Unie považuje program související s restrukturalizacemi vinic za velmi úspěšný. Důvodem je přispívání ke konkurenceschopnosti vinohradnictví v celé EU. Základem restrukturalizace je zajišťování přeměny vinic na nové systémy pěstování a umožnění výsadby nových odrůd, které si trh žádá. ČR se po řadě novel dočkala znění, které by mělo pěstitelům révy vinné opravdu pomoci (viz. Nařízení vlády č. 142/2014 Sb. a Nařízení vlády č. 143/2014 Sb.). Mezi zásadní změny nového znění patří např., že si žadatel může podat jakékoliv množství žádostí a zpět se aktivují výsadbová práva starší než 5 let. (Půček, 2013, s. 604)

Dotace na výstavbu a restrukturalizace vinic jsou na **Kyjevsku** využívány 9 vinařstvími (45 % z celkového počtu dotázaných).

Dotace na propagaci vinařství

V ČR tuto podporu poskytuje Vinařský fond. Podporuje marketing vína, který je spojený s prodejem produktů a ochranou označování vína dle zeměpisného původu, dále také podporuje uchovávání a rozvoj vinohradnictví a vinařství jako významnou součást evropského kulturního dědictví, rozvoj turistiky v oblasti vinařství a vinohradnictví. Na propagaci v roce 2013 vydal Vinařský fond zhruba 61 mil. Kč (částka zahrnuje podporu marketingu, informování veřejnosti o vinohradnictví a vinařství, podpora rozvoje vinařské turistiky). (*Situační a výhledová zpráva: Réva vinná a víno*, 2014, s. 25)

Na **Kyjovsku** tuto podporu využívá 15 % z celkového počtu dotázaných, přesně 3 vinařství.

Dotace na vzdělávání zaměstnanců (pokrytí nákladů za školení, semináře, konference apod.) poskytuje taktéž Vinařský fond. Na **Kyjovsku** tuto podporu využilo 1 vinařství.

Ostatní odpovědi: Z celkového počtu dotazovaných vinařství pouze 2 vinařství nevyužívají **žádnou podporu**, což se shoduje s výsledky otázky č. 2. Další 3 vinařství uvedla druh jiných dotací, například dotaci na integrovanou ochranu a dotaci na „cestovní ruch“, která souvisí s vinařskou turistikou, kterou podporuje již zmiňovaný Vinařský fond.

Otázka č. 4: Kolik % nákladů by podle Vás měly dotace pokrývat, aby vinohradnictví (obecně) plnohodnotně vynášela?

Vinařství se mohla vyjádřit, kolik % podle nich mají dotace tvořit. Skoro polovina vinařství (45 %) odpověděla, že poskytnutá suma dotací by měla být v hodnotě až 50% na celkové pokrytí, aby jejich činnost ve vinohradnictví co nejvíce vynášela. Nejvyšší hodnotu uvedlo jedno vinařství a to v rozmezí 50-80%. Tab. 9 vyjadřuje ostatní odpovědi respondentů. Lze říci, že většina by si představovala takovou podporu, která by pokryla 50 a více % nákladů.

Tab. 9 Procenta nákladů pokryté dotacemi (vlastní zpracování)

Odpověď	Respondentů
20%	4
25%	1
40%	1
50%	9
50-60%	1
50-80%	1
60-70%	1
Nevím	1
*	1
	Celkem: 20

*Jeden respondent uvedl, že výše % nákladů pokryté dotacemi by měly tvořit takové množství, aby pomáhaly i malým vinařům. Z této odpovědi vyvozují, že dotace jsou poskytovány spíše větším vinařstvím.

Sektor vinohradnictví a vinařství v regionu Kyjovska má stejné možnosti pro výběr dotačních programů, jako ostatní vinařství v ČR. Tzn. využití podpor z prostředků ČR, z prostředků EU a z prostředků EU i ČR. V každém dotačním programu žadatelé naleznou vymezené informace spojené s dotacemi (dotační tituly, okruh žadatelů, druh a výši dotace, pravidla pro poskytnutí dotací, pravidla pro předkládání žádostí o dotace, kritéria hodnocení žádostí o dotace, administrace žádostí, následné postupy a ostatní ustanovení).

Otázka č. 5: Jak jste spokojeni s podmínkami, které pro získání dotací musíte splňovat?

Spokojenost s podmínkami pro získání dotací vyjadřuje Tab. 10. Z celkového počtu je 18 vinařství (90%) s podmínkami spokojeno. Nespokojeno je pouze 10% (2 vinařství). Ovšem žádné vinařství není velmi spokojeno, ani velmi nespokojeno, což značí, že podmínky zemědělské politiky jsou přijatelné. Jak by vinařství podmínky změnila, ukazuje následující otázka.

Tab. 10 Spokojenost s podmínkami pro získání dotací (vlastní zpracování)

Odpověď	Respondentů	Podíl v %
Velmi spokojen	0	0
Spokojen	18	90
Nespokojen	2	10
Velmi nespokojen	0	0
Celkem	20	100

Otázka č. 6: Jsou zde některé podmínky, které byste změnili? Pokud ano, jaké a jak?

12 respondentů je s podmínkami natolik spokojeno, že by vše ponechali a nic by neměnili. Zbytek dotázaných by změnilo: Cituji:

„Změnili bychom například:

- 1) *Informovanost, rychlost v proplácení dotací (dnes se proplácí s ročním zpožděním).*“
- 2) *Vysadit si vinice, abychom nemuseli dovážet podvodná vína ze zemí mimo EU.*“ (nelze přesně určit reakci respondenta na otázku ani vyvodit závěr z této změny)
- 3) *Množství bodového hodnocení.*“

4 respondenti se nezávazně na sobě shodli, že by se *snažili snížit požadavky na administrativu a obecně snížit administrativu* týkající se vyřizování dotačních titulů. Jeden respondent se vyjádřil odpovědí „nevím“, z které nelze určit, které podmínky by změnil. (viz. Tab. 11)

Tab. 11 Změna podmínek pro získání dotací (vlastní zpracování)

Odpověď	Respondentů	Podíl v %
Nic bychom neměnili	12	60
Změnili bychom například	8	40
Celkem	20	100

Otázka č. 7: Jsou dle Vás informace o dotačních titulech snadno dostupné?

Pro zemědělce ČR je nejjednodušší možnost, kde naleznout informace spojené s dotacemi, využít **portál Ministerstva zemědělství ČR** (viz: eAGRI; <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/>). Zde vyhledají veškeré informace, upozornění, novinky, příručky i přesné metodiky a postupy, které jsou většinou volně přístupné.

Další možností pro vyhledání dotačních informací jsou dotační portály krajských úřadů jednotlivých krajů. Pro Jihomoravský kraj je vytvořen **Dotační portál Krajského úřadu Jihomoravského kraje** (viz. <http://dotace.kr-jihomoravsky.cz/>).

Akreditovaná platební agentura, která v ČR zprostředkovává finanční podporu z EU a národních zdrojů, se nazývá **Státní zemědělský intervenční fond**, na jehož webovém portále zemědělci najdou potřebné informace související s přímými platbami, národními dotacemi, programy rozvoje venkova nebo například i Společnou organizací trhu aj. (viz: <https://www.szif.cz/cs>).

Tab. 12 Dostupnost informací o dotačních titulech (vlastní zpracování)

Odpověď	Respondentů	Podíl v %
Velmi snadno dostupné	1	5
Dobře dostupné	14	70
Spíše nedostupné	5	25
Celkem	20	100

Vinařstvím na **Kyjovsku** se zdá dostupnost informací průměrná, 14 z nich zvolilo odpověď „Dobře dostupné“. Pro 1 vinařství se dostupnost zdá „velmi dobrá“ a pro 5 vinařství jsou informace „spíše nedostupné“. (viz. Tab. 12)

Otázka č. 8: Jsou podle Vás tyto informace dostatečně srozumitelné?

Většině (55%) dotázaných jsou informace o dotačních titulech poskytované zemědělskou politikou srozumitelné. Ostatním (45%) nejsou dostatečně srozumitelné (viz. Tab. 13).

Tab. 13 Srozumitelnost informací o dotačních titulech (vlastní zpracování)

Odpověď	Respondentů	Podíl v %
Ano, jsou.	11	55
Ne, nejsou.	9	45
Celkem	20	100

Druhá část (Otázka č. 9)

Další část dotazníku je zaměřena na spolupráci se subjekty z vinařského odvětví. Jedná se především o Vinařský fond a Svaz vinařů České republiky.

Vinařský fond v ČR vznikl v roce 2002, jeho úlohou před vstupem ČR do EU bylo podporovat obnovu a výsadbu vinic, ale i propagaci vína s využitím prostředků získaných jako platba odvodů od pěstitelů vinic, výrobců a dovozců vína anebo získaných jako dlouhodobě návratná finanční státní podpora. Po změně Vinařského zákona č. 321/2004 Sb. začal Fond podporovat marketing vína, rozvoj vinařské turistiky a informovanost veřejnosti o vinařství a vinohradnictví. Příjmy Vinařského fondu tedy tvoří odvody od vinařů za víno, za vinice, penále, úroky, příjmy z prodeje produktů, dalšími příjmy jsou dotace z rozpočtu krajů a finanční podpora státu. Mezi výdaje se pak řadí konkrétní podpory poskytované vinařům (podpora marketingu, rozvoj vinařské turistiky, aj.). (Vinařský fond, ©2005-2015)

Svaz vinařů České republiky vznikl v roce 1993 v důsledku tehdejší politické situace v oblasti hospodářství. Posláním tohoto svazu je hájit zájmy výrobců vína a pěstitelů hroznů jednotnou organizací. Svůj podíl má také na legislativním procesu předpisů Evropské Unie a vinařského zákona. Členy Svazu vinařů jsou především fyzické a právnické osoby podnikající ve vinařských oborech, dále pak drobní vinaři (vinařské spolky v obcích). (Svaz vinařů ČR, 2015)

Otázka č. 9: Spolupracuje Vaše vinařství s některým z následujících subjektů?*Tab. 14 Spolupráce s jinými subjekty (vlastní zpracování)*

Odpověď	Respondentů	Podíl v %
Vinařský fond	18	90
Svaz vinařů	8	40
Žádné	1	5

Tab. 14 nám představuje, že 90 % vinařství na **Kyjevsku** spolupracuje s Vinařským fondem, pouze 40 % se Svazem vinařů a jedno vinařství nespolupracuje s žádným z uvedených subjektů.

Doplňující otázka**Otázka č. 10: Provozuje Vaše vinařství ekologické vinohradnictví?***Tab. 15 Provoz ekologického vinohradnictví (vlastní zpracování)*

Odpověď	Respondentů	Podíl v %
Ano	8	40
Ne	12	60
Celkem	20	100

Ekologické vinohradnictví na **Kyjevsku** není moc rozšířené, i když se jedná o typ ekologického zemědělství, které se řadí mezi novější a modernější trend. Zápornou odpověď uvedlo 12 vinařství, příznivců bylo pouze 8 (viz. Tab. 15). Zemědělci provozující tento typ zemědělství mohou k realizaci činnosti využít podporu v rámci ekologického zemědělství, která je zahrnuta do podpor v Programu rozvoje venkova na období 2014-2020.

Třetí část (Otázky č. 11-13)

Poslední část dotazníku byla věnována Místní akční skupině Kyjovské Slovácko, která působí v regionu Kyjovska. Její podstatou je podporovat místní iniciativu a utvářet podmínky pro realizaci projektů/nápadů vytvářející image regionu s pozitivním prostředím. Součástí Vize území MAS Kyjovské Slovácko v pohybu pro rok 2024 je i představa tohoto regionu jako regionu s „*dostatkem pracovních příležitostí a fungující ekonomikou, která se opírá především o malé a střední podnikání, místní zemědělství vč. vinařství*“, dále pak jako *region s rozvinutým cestovním ruchem využívajícím přednost vinařství, hodnotné krajiny, historie, památek a kulturních tradic, nabízející turistům nevšední zážitky i kvalitní služby, místo, kam se turisté rádi vracejí.*“ (MAS Kyjovské Slovácko v pohybu, 2014, s. 3)

Následujícími otázkami jsem zjistila, že vinařství většinou nespolupracují (55 % - 11 vinařství) s touto skupinou a vinařská turistika je tak ze strany vinařství málo podporována, co se týká spolupráce s MAS KS. Bližší vyjádření vinařství ukazuje Tab. 16.

Otázka č. 11: Spolupracuje Vaše vinařství s Místní akční skupinou Kyjovské Slovácko (MAS KS) a pomáháte tím tak podporovat vinařskou turistiku/výrobu regionálních produktů v tomto regionu?

Tab. 16 Spolupráce s MAS Kyjovské Slovácko (vlastní zpracování)

Odpověď	Respondentů	Podíl v %
Ano, spolupracujeme.	9	45
Ne, nespolupracujeme.	11	55
Celkem	20	100

Otázka č. 12: Myslíte si, že MAS KS dostatečně podporuje činnost vinařství?

Na otázku, zda MAS KS dostatečně podporuje právě sektor vinařství, odpověděli respondenti následovně. Přesně 50 % dotázaných (10 vinařství) odpověděla druhou možností „Spíše ano“. Dalších 15 % (3 vinařství) představuje odpověď „Jednoznačně ano“, kdy vinařství tvrdí, že MAS dostatečně podporuje činnost vinařství v regionu. A zbylá procenta spadají k odpovědím „Spíše ne“ (30%) a „Jednoznačně ne“ (5%), u poslední možnosti

pouze jedno vinařství tvrdí, že jednoznačně tato skupina nepodporuje vinařství (5 %). (viz. Tab. 17)

Tab. 17 MAS Kyjovské Slovácko a podpora vinařství (vlastní zpracování)

Odpověď	Respondentů	Podíl v %
Jednoznačně ano	3	15
Spíše ano	10	50
Spíše ne	6	30
Jednoznačně ne	1	5
Celkem	20	100

Otázka č. 13: Myslíte si, že MAS KS dostatečně podporuje rozvoj venkova?

O něco lépe vinařství odpovídala na otázku týkající se podpory rozvoje venkova ze strany MAS KS. 75 % dotázaných odpovědělo kladně: 20 % představuje odpověď „Jednoznačně ano“ a 55 % odpověď „Spíše ano“. Odpověď „Spíše ne“ využilo 25 % dotázaných. (viz. Tab. 18)

Tab. 18 MAS Kyjovské Slovácko a rozvoj venkova (vlastní zpracování)

Odpověď	Respondentů	Podíl v %
Jednoznačně ano	4	20
Spíše ano	11	55
Spíše ne	5	25
Jednoznačně ne	0	0
Celkem	20	100

Otázka č. 14: Vaše vyjádření:

Z celkového počtu respondentů se k poslední nepovinné otázce vyjádřila 2 vinařství. Obě odpovědi byly spíše kritického a nesouhlasného rázu. Jedno vinařství uvedlo, že dotace se vyřizují velmi pomalu a vinařství přesně neví, jakou částku podpory dostane. Další názor na dotace zemědělské politiky obecně byl, že by měly být veškeré zemědělské dotace zrušeny v celé Evropské Unii, aby situace byla ideální.

7.3 SWOT analýza

V Tab. 19 je uvedena SWOT analýza, která vychází z výsledků dotazníkového šetření od vinařství na území regionu Kyjovsko. Jsou zde promítnuty vyvozené silné stránky, slabé stránky, příležitosti a hrozby plynoucí z odpovědí respondentů.

Tab. 19 SWOT analýza (vlastní zpracování)

Silné stránky - Strengths	Slabé stránky - Weaknesses
<ul style="list-style-type: none"> + kladný obecný názor na dotace poskytované Společnou zemědělskou politikou + poměrně vysoké využití dotací z ČR i EU + kladný názor na dostupnost a srozumitelnost informací vzhledem k získání dotací + většinová spokojenost s podmínkami pro získání dotací + vysoké využití podpory na nákup vinařské technologie a podpory na výstavbu a restrukturalizaci vinic + spolupráce vinařství se zdroji pro získání podpor (Vinařský fond) + podpora vinařství prostřednictvím MAS Kyjovské Slovácko 	<ul style="list-style-type: none"> - mírné nedostatky SZP a ZP - čekání na vyřízení dotací - nelze jasně určit přesnou částku podpory - vysoké požadavky na administrativu - množství bodového hodnocení u dotací - nedostatečná spolupráce s MAS Kyjovské Slovácko v oblasti vinohradnictví - menší spolupráce se Svazem vinařů (získávání informací o vinařské legislativě, aj.) - malý počet provozovatelů ekologického vinohradnictví
Příležitosti - Opportunities	Hrozby - Threats
<ul style="list-style-type: none"> ✓ využití služeb a pomoci od Svazu vinařů ČR ✓ využití dotačního programu Podpora vinařství a vinohradnictví v JMK pro rok 2015 ✓ zřízení ekologického vinohradnictví ve více vinařství ✓ větší zájem o spolupráci s MAS Kyjovské Slovácko ✓ rozvoj vinařské turistiky ve spolupráci s MAS Kyjovské Slovácko 	<ul style="list-style-type: none"> ✗ nedostatek informací o dotačních titulech ✗ nezískání možných finančních prostředků při nespouštění s ostatními zdroji a fondy ✗ vymizení ekologického vinohradnictví v regionu a možný úbytek turistů/zákazníků ✗ snížení úrovně činnosti MAS Kyjovské Slovácko ✗ ohrožení vinařské turistiky vzhledem k nespouštění s MAS

Důležitým poznatkem této analýzy je, že SZP má celkem kladný vliv na rozvoj regionu Kyjovska v oboru vinařství/vinohradnictví, ale i přesto v některých oblastech může dojít k určitým hrozbám (viz. SWOT analýza). Následující část představuje doporučení a možná řešení problémů, při jejichž realizaci by mělo dojít ke zlepšení situace v jednotlivých vinařstvích. Návrhy se zaměřují i na spolupráci s různými subjekty z vinařského oboru.

8 DOPORUČENÍ

Následující doporučení jsou navržena z výsledků dotazníkové šetření, kterým byl zjišťován současný stav realizace zemědělské politiky na území regionu Kyjovska. Jejich splněním by mohlo dojít k lepší spolupráci mezi vinařstvími a subjekty poskytující pomoc při získávání finančních prostředků z různých zdrojů, k větší informovanosti o zemědělské politice, dále pak i k lepšímu postavení menších vinařství v regionu.

- Větší zájem o zjištění informací spojené se SZP EU a ZP ČR

Vinařství by se měla více zajímat o veškeré dění ve vinařském prostředí, tzn. informovat se nepřetržitě o novinkách spojené se zemědělskou politikou a svou činnost těmito podmínkami průběžně přizpůsobovat.

Návrh: Každé vinařství, menšího i většího charakteru, si určí **zodpovědnou osobu**, která bude průběžně sledovat novinky z dění ve vinařském prostředí. Měla by za úkol využívat webové portály Ministerstva zemědělství ČR (oddělení pro víno), Jihomoravského kraje a webové stránky Svazu Vinařů ČR, Vinařského fondu, Státního zemědělského a intervenčního fondu, ale také web Evropské unie – Europa.eu nebo Euroskop.cz. Zde by měla nalézt nejnovější informace, které se vztahují k novému období 2014-2020, pro které byly vytvořeny určité změny nejen u poskytnutí dotací. Měla by zde upozorovat také základní a dostatečně srozumitelné informace pro vyřízení dotací včetně postupů, dále pak veškeré možné zdroje pro poskytování podpor. Zjištěné informace by se ve vinařství průběžně projednávala a na schůzích by byly všechny změny zaznamenány. V případě nejasných informací a podmínek, které by nebyly určeny zejména menším vinařstvím (jež si připadají mírně diskriminováni) by se zodpovědná osoba povinně vydala na semináře zřízené Svazem vinařů ČR, který se problematikou legislativy z oboru vinařství zabývá, a zde by případné připomínky (např. nespokojenost s požadavky na administrativu, dlouhé vyřizování dotací, přesná částka dotace, množství bodového hodnocení) vyjádřila.

- Větší spolupráce se subjekty z vinařského prostředí, využití služeb Svazu vinařů

Při větší spolupráci se subjekty z vinařského prostředí (např. Svaz vinařů ČR, Vinařský fond) mohou vinaři a pěstitelé hroznů své připomínky spojené s dotacemi a zákony (nejen) projednávat. Kromě podílení se na vytváření legislativy pomáhá Svaz vinařů ČR hájit zájmy výrobců vína. Pomoc členům tohoto svazu se nabízí i v poskytování určitých slev, jako je například sleva na soutěž Grand Prix Vinex (až 50 % účastnického poplatku), dis-

tribuce publikací vydaných tímto svazem, slevy na komerčně vydané publikace, zaslání informací (jak v tištěné, tak elektronické podobě) z dění v komoditě víno, celkový servis související s vinohradnictvím a vinařstvím (Svaz vinařů ČR, 2015). Vinaři by měli tedy více využívat semináře zřízené Svazem vinařů ČR, které se uskutečňují v předem daných termínech a každý projednaný poznatek a každá připomínka negativního směru může v závěrečném ujednání prospět všem vinařským subjektům.

Návrh: Zajímavostí a určitým lákadlem pro vyšší informovanost vinařů by se všem vinařstvím mohla naskytnout **příležitost ve využívání seminářů** zřízené Svazem vinařů. A to za předpokladu, že za každou účast na semináři věnované jakékoliv problematice z vinařského prostředí (např. změny dotačních titulů, změny v legislativě z oboru zemědělství-vinohradnictví, aj.) bude zástupcům vinařství **sčítána účast v podobě slevových poukázek 1 %** (za každou účast), které vinařství mohou po dosažení **10 %** využít jako **slevu při koupi** vinařské a vinohradnické technologie, postřikové techniky nebo při koupi odborné vinařské literatury. Svaz vinařů bude mít s Vinařským fondem sjednanou spolupráci spojenou s proplácením těchto slev, prodejci pak s oběma subjekty. Při procesu nákupu (po předložení slevových poukázek) bude tato výše odečtena zákazníkům z ceny zboží a v následné fázi proplacena Vinařským fondem prodejci zboží.

- Využití dotačního programu JMK pro rok 2015

Pro rok 2015 Jihomoravský kraj přichystal dotační program Podpora vinařství a vinohradnictví v JMK pro rok 2015, který je určen pro všechna vinařství v Jihomoravském kraji, tedy i pro vinařství z regionu Kyjovska. V tomto programu vinaři naleznou veškeré informace, které se vztahují k získání určitých dotací včetně postupů.

Návrh: Vinařstvím se tedy nabízí další z možností, jak získat **finanční podporu**. Podporu můžou využít **na nákup technického vybavení, meteorologických stanic, zařízení pro konání výstav**. Dotace je také určena na pořizování informačních panelů, webových stránek, propagačních materiálů a kampaní na podporu vinařství/vinohradnictví v JMK.

Finanční prostředky využitě z dotačního programu JMK pro rok 2015 vycházejí z Programu rozvoje JMK na období 2014-2017, žadatelé tak přispějí k podpoře vinařství (aktivita 2.d.5) spadajícího do opatření 2.d („Rozvoj zemědělství, vinařství a na ně vázaných oborů“) a ke snižování regionálních disparit, spadající do priority 2 v tomto programu na léta 2014-2017.

- Zvýšit zájem o provozování ekologického vinohradnictví

Ekologické vinohradnictví je mnohými odborníky odsuzováno, jinými zase uznáváno. V dnešní době se lidé snaží žít lepším a zdravějším životním stylem a někteří nadšenci tohoto směru právě produkty ekologického zemědělství (nejen „bio“ vína) vyhledávají, jejich počet se neustále zvyšuje. Proto je zřízení vinohradnictví typu „bio“ těmito zákazníky a turisty vítané.

Návrh: Jelikož jsou výdaje na realizaci ekologického vinohradnictví vyššího rázu, mohla by vinařství využít dotace na tento typ zemědělství z Programu rozvoje venkova 2014-2020 určeného na nové období. Dalším návrhem by bylo možné usnadnit vinařům počáteční „rozjezd“ v realizaci tohoto typu zemědělství. Tento návrh by spočíval v tom, že by Svaz vinařů ve spolupráci s Vinařským fondem zajistil pro začátečníky, kteří se rozhodli provozovat ekologické vinohradnictví, **bonus v podobě podpory při financování počátečních výdajů**. Tyto výdaje by zahrnovaly například zřízení oddělené výrobní části speciální výroby na „bio“víno. Pro vinařství může zřízení tohoto typu vinohradnictví v budoucnosti znamenat větší příliv nadšenců a turistů, kteří tuto činnost rádi uvítají a budou se do vinařství v regionu Kyjovska rádi vracet. Tento příliv turistů může přispět k lepšímu image nejen vinařství, ale i celého regionu.

- Větší spolupráce s Místní akční skupinou Kyjovské Slovácko

Místní akční skupina Kyjovské Slovácko má za úkol všestranně rozvíjet region. Na základě Strategie komunitního místního rozvoje regionu Kyjovské Slovácko z roku 2014 si MAS vymezila specifické cíle, mezi které řadí například podporu vinařských spolků, organizování společných jednání a akcí vinařů, zakládání nových vinařských tradic, prosazovat menší vinařství.

Návrh: Ve spolupráci menších i větších vinařství s MAS Kyjovské Slovácko se nabízí například následující návrh. Jednalo by se o **pravidelné zasilání** (např. každý měsíc) **přehledu akcí** (výstavy vín, degustace, sezónní jarmarky, termíny otevřených vinných sklepů, seznam nových vinoték, kde by si vinařství prezentovala vlastní vína, apod.) v celém regionu Kyjovska (zahrnující obce s POÚ Bzenec, POÚ Kyjov a POÚ Ždánice). To by umožnilo menším vinařstvím se postupně prezentovat i na jiných místech než jen ve svém vinařství, zlepšit image vinařství a do okolí by se šířily další vinné produkty, což by zvýšilo šíření regionálních produktů. Vyšší návštěvnost menších vinařství turisty může také přispět k podílu vinařské turistiky na celkovém rozvoji venkova a regionu.

ZÁVĚR

Společná zemědělská politika (dále jen SZP) není spojena pouze s poskytováním podpor, neustále se snaží zabezpečovat spolupráci mezi Evropou (členské země Evropské Unie) a zemědělci. I nadále je vystavena novým výzvám spojené s potravinami a produkcí, hospodařením zemědělců, přírodou a jejími zdroji, také s územním plánováním. Protože má tato politika blízko k regionální politice, souvisí i s rozvojem venkova a regionů. Snaží se také uchovávat venkovský styl života a napomáhá rozvíjet zaostávající regiony venkovského typu za pomoci druhého pilíře této politiky.

Politika prošla řadou reforem a změn. Pro nové období 2014-2020 byly pro hospodáře připraveny změny směřující k *přímým platbám* (včetně ozelenění), ke *společné organizaci trhu* (mechanismy řízení trhu, pro odvětví vína pak propagace vín Unie a uvedení na trh třetím zemím, financování restrukturalizace a přeměna vinic), k *rozvoji venkova* (naplnění 3 cílů Strategie Evropa 2020) a k *horizontálním problémům*, jež jsou v práci uvedeny.

Na základě výzkumu uskutečněného v práci lze soudit, že zemědělská politika je pro region Kyjovska důležitým a vcelku prospěšným nástrojem pro rozvoj vinařství a vinohradnictví. Z výsledků bylo zjištěno, že v regionu ve vinařstvích je zemědělská politika hodnocena spíše kladně, její využití určitým způsobem ovlivňuje činnost vinařství, napomáhají k tomu finanční prostředky získané ze zdrojů k tomu určených a spolupráce subjektů z vinařského prostředí. Za zmínku stojí i činnost Místní akční skupiny Kyjovské Slovácko, která se snaží všestranně rozvíjet region. Skupina má v plánu rozvíjet i vinařskou turistiku, proto se větší spolupráce s vinařstvími jeví jako důležitým krokem pro další rozvoj. Na základě tohoto mínění by mohly být v budoucnu rozpracovány konkrétnější projekty, které by spolupráci více přispěly. V závěrečném doporučení práce jsou poskytnuté návrhy, díky kterým by se činnost se subjekty typu Svaz vinařů ČR, Vinařský fond a Místní akční skupina Kyjovské Slovácko mohla zlepšit. Realizací předložených návrhů by se také mohla zvýšit informovanost o zemědělské politice a využívání dotačních titulů.

Odvětví vinařství a vinohradnictví má vysoké předpoklady pro další budoucí úspěšnost v cestovním ruchu. Oblast jižní Moravy, kde se Kyjovsko nachází, je známá především pro kvalitní a jedinečné podmínky pro pěstování vinné révy. Mnoho turistů si vybírá tuto oblast právě pro relaxaci a poznání typických tradic spojené s vinařskou tematikou. Z tohoto důvodu můžeme soudit, že vinařská turistika je pro budoucí rozvoj tohoto regionu také důležitá.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- AGENTURA SAPARD, 2006. *Závěrečná zpráva o programu Sapard v ČR* [online]. [cit. 2015-03-21] Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/1128/Zvren_zprva_SAPARD_web.pdf
- BINEK, Jan et al., 2009. *Synergie ve venkovském prostoru: aktéři a nástroje rozvoje venkova*. 1. vyd. Brno: GaREP, s. 96. ISBN 978-80-904308-0-8.
- Budoucnost SZP po roce 2013 Usnesení Evropského parlamentu ze dne 8. července 2010 o budoucnosti společné zemědělské politiky po roce 2013 (2009/2236(INI))* [online], 2011. In: *Úřední věstník Evropské unie*. Brusel. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=uriserv:OJ.CE.2011.351.01.0103.01.CES>
- BYDŽOVSKÁ, Marie, © 2005-15. Zemědělství, In: *EUROSKOP.cz: Věcně o Evropě*. [online]. [cit. 2015-03-22]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8924/sekce/zemedelstvi/>.
- CARLSEN, Jack a Stephen CHARTERS, 2006. *Global Wine Tourism: Research, Management and Marketing*. 1. vyd. London: CAB International, 278 s. ISBN 1-84593-17-X
- CIHELKOVÁ, Eva a Jaroslav JAKŠ et al., 2004. *Evropská integrace – Evropská unie*. 1. vyd. Praha: Oeconomica, s. 377. ISBN 80-245-0854-0.
- ČESKO, 1997. Zákon č. 252/1997 ze dne 24. září 1997 o zemědělství. In: *Sbírka zákonů České republiky* [online]. Částka 85 [cit. 2015-04-13]. Po zadání čísla předpisu dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>
- ČESKO, 2000. Zákon č. 248/2000 ze dne 29. června 2000 o podpoře regionálního rozvoje. In: *Sbírka zákonů České republiky* [online]. Částka 73 [cit. 2015-03-25]. Po zadání čísla předpisu dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>
- ČSÚ, 2014a. *Klasifikace územních statistických jednotek (CZ-NUTS) – 2011* [online]. 14. 12. 2014 [cit. 2015-03-29]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/klasifikace_uzemnich_statistickyh_jednotek_-cz_nuts-_2011
- ČSÚ, 2014b. *Krajská správa ČSÚ v Brně: Kraj, okresy* [online]. 29. 12. 2014 [cit. 2015-03-29]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xb/kraj-okresy>
- ČSÚ, 2014c. *Statistická ročenka Jihomoravského kraje – 2014* [online]. 29. 12. 2014 [cit. 2015-03-29]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/statisticka-rocenka-jihomoravskeho-kraje-2014-18536sjvyh>

ČSÚ, ©2015. Veřejná databáze. *Vdb.czso* [online databáze]. [cit. 2015-03-29]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/maklist.jsp?kapitola_id=441&stranka=1

ČMEJREK, Jaroslav, 2008. *Obce a regiony jako politický prostor*. 1. vyd. Praha: Alfa Nakladatelství, s. r. o., s. 165. ISBN 978-80-87197-00-4.

EUROSKOP, © 2005-15. Zakládající smlouvy. *EUROSKOP.cz: Věcně o Evropě* [online]. [cit. 2015-03-22]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8917/sekce/zakladajici-smlouvy/>

FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ, 2009. *Evropská unie*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, s. 803. ISBN 978-80-7325-180-2.

FOJTÍKOVÁ, Lenka a Marian LEBIEDZIK, 2008. *Společné politiky EU: historie a současnost se zaměřením na Českou republiku*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, s. 179. ISBN 978-80-7179-939-9.

HLUCHÝ, Milan, 2013. Historie vývoje ekologického vinohradnictví na jižní Moravě aneb: access story moravského vinařství. *Vinařský obzor*. Velké Bílovice: SV ČR - Vinařský obzor, roč. 106, č. 10, s. 51. ISSN 1212-7884.

Koncepce agrární politiky ČR pro období po vstupu do EU (2004-2013) [online], 2003. Prosinec 2003. [cit. 2015-03-21] Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/26240/Koncepce_agrar_politiky_CR_pro_obdobi_po_vstupu_do_EU.pdf

KÖNIG, Petr et al., 2009. *Rozpočet a politiky Evropské unie: příležitost pro změnu*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, s. 630. ISBN 978-80-7400-011-9.

KYJOVSKÉ SLOVÁCKO, © 2009. MAS. *Kyjovske-slovacko.com* [online]. [cit. 2015-03-26]. Dostupné z: <http://www.kyjovske-slovacko.com/doc/546/>

MAS KYJOVSKÉ SLOVÁCKO V POHYBU, 2007. *Strategický plán LEADER*. [online]. [cit. 2015-03-26]. Dostupné z: <http://www.kyjovske-slovacko.com/doc/368/>

MAS KYJOVSKÉ SLOVÁCKO V POHYBU, 2014. *Strategie komunitně vedeného místního rozvoje regionu Kyjovské Slovácko*. [online]. [cit. 2015-04-4]. Dostupné z: [http://www.mmr.cz/getmedia/11ac2fa5-1d41-4ca4-96db-9fd0d83d8323/Strategie-komunitne-vedeneho-mistniho-rozvoje-Kyjovske-Slovacko-\(2\)-final.pdf?ext=.pdf](http://www.mmr.cz/getmedia/11ac2fa5-1d41-4ca4-96db-9fd0d83d8323/Strategie-komunitne-vedeneho-mistniho-rozvoje-Kyjovske-Slovacko-(2)-final.pdf?ext=.pdf)

MĚSTO KYJOV, ©2015. *Město Kyjov: Oficiální internetové stránky* [online]. [cit. 2015-04-14]. Dostupné z: <http://www.mestokyjov.cz/>

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR, © 2015. Regionální politika. *Mmr* [online]. [cit. 2015-03-25]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/cs/Podpora-regionu-a-cestovnic/ruch/Regionalni-politika>

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ ČR, © 2000-2015. Koncepce agrární politiky na období před vstupem ČR do EU. In: *Agris: Agrární www portál* [online]. Praha, 4. 4. 2002 [cit. 2015-03-22]. Dostupné z: <http://www.agris.cz/clanek/112878>

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ ČR, © 2009-2015a. Dotace. *EAgri* [online]. [cit. 2015-03-21]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/>

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ ČR, © 2009-2015b. Ministerstvo zemědělství. *EAgri* [online]. [cit. 2015-03-21]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/>

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ ČR, © 2009-2015c. Zemědělství. *EAgri* [online]. [cit. 2015-03-21]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/ekologicke-zemedelstvi/>

Moravské vinařské stezky [online], © 2000 – 2013. [cit. 2015-03-26]. Dostupné z: <http://www.stezky.cz/uvod.aspx>

Národní strategický plán LEADER 2014+ [online], 2011. [cit. 2015-03-21] Dostupné z: <http://nsmascr.cz/content/uploads/2012/07/N%C3%81RODN%C3%8D-STRATEGICK%C3%9D-PL%C3%81N-LEADER-2014+-pln%C3%A1-verze.pdf>

Národní strategický plán rozvoje venkova České republiky na období 2007-2013 [online], 2006. [cit. 2015-03-21] Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/26839/Narodni_strategicky_plan_rozvoje_venkova.pdf

PĚLUCHA, Martin et al., 2012. *Venkov na prahu 21. století: venkov a jeho rozvoj na přelomu milénia, územní dopady znalostní ekonomiky na venkov, souvislosti vztahů měst a venkova v globalizované ekonomice*. 1. vyd. Praha: Alfa Nakladatelství, s. 319. ISBN 978-80-87197-49-3.

PILEČEK, Jan et al., 2011. *Regionální politika, územní disparity a dopady hospodářské krize v České republice*. 1. vyd. Praha: ÚRS PRAHA, s. 215. ISBN 978-80-7369-383-1.

PLCHOVÁ, Božena, Josef ABRHÁM a Mojmír HELÍSEK, 2010. *Česká republika a EU: ekonomika – měna – hospodářská politika*. 1. vyd. Praha: Krigl, s. 206. ISBN 978-80-86912-39-4.

Program rozvoje Jihomoravského kraje na období 2010-2013 [online], 2010. Duben 2010 [cit. 2015-03-27]. Dostupné z: <http://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=118768&TypeID=2>

Program rozvoje venkova České republiky na období 2007-2013 [online], 2013. [cit. 2015-03-21]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/301042/prv_aktualni_schvalene_zneni_duben_2014.pdf

PŮČEK, Martin, 2013. Restrukturalizace vinic v roce 2014. *Vinařský obzor*. Velké Bílovice: SV ČR - Vinařský obzor, roč. 106, č. 12, s. 55. ISSN 1212-7884.

Reforma Společné zemědělské politiky (SZP) 2014-2020 [online], 2012. [cit. 2015-03-22] Dostupné z: http://www.apic-ak.cz/data_ak/12/v/KonferenceSZPbrozura.pdf

Reforma zemědělské politiky, 2008. In: *Deník veřejné správy* [online]. 25. 7. 2008 [cit. 2015-03-22]. Dostupné z: <http://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6328895>

REGION SLOVÁCKO, 2008. *Slovácko: Úplný průvodce regionem* [online]. [cit. 2015-03-26]. Dostupné z: <http://www.slovacko.cz>

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Kontrola stavu a budoucnost SZP po roce 2013 [online], 2008. In: *Úřední věstník Evropské unie*. Brusel. Dostupné z: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2008.044.01.0060.01.CES

Situační a výhledová zpráva: Réva vinná a víno, 2013. Praha: Ministerstvo zemědělství, s. 80. ISBN 978-80-7434-140-3.

Situační a výhledová zpráva: Réva vinná a víno, 2014. Praha: Ministerstvo zemědělství, s. 62. ISBN 978-80-7434-176-2.

STÁTNÍ ZEMĚDĚLSKÝ INTERVENČNÍ FOND, © 2013. Státní zemědělský intervenční fond. *Szif* [online]. [cit. 2015-03-25]. Dostupné z: <https://www.szif.cz/cs/o-nas>

SVAZ VINAŘŮ ČESKÉ REPUBLIKY, 2015. Základní informace o SV ČR. *Svcr* [online]. [cit. 2015-03-26]. Dostupné z: <http://www.svcr.cz/svaz-vinaru-cr>

SVOBODOVÁ, Ilona, Antonín VĚŽNÍK a Michael KRÁL, 2014. Viticulture in the Czech Republic: Some spatio-temporal trends. *Moravian Geographical Resorts*. Brno: The Academy of Sciences of the Czech Republic, Institute of Geonics, vol. 22, No. 1, s. 50. ISSN 1 210-8812. Dostupné z: http://www.geonika.cz/EN/research/ENMgr/MGR_2014_01.pdf

ŠARAPATKA, Bořivoj a Urs Niggli et al., 2008. *Zemědělství a krajina: cesty k vzájemnému souladu*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, s. 271. ISBN 978-80-244-1885-8.

ŠIMÍČEK, Vojtěch, 2001. cit. podle ČMEJREK, Jaroslav, 2008. *Obce a regiony jako politický prostor*. 1. vyd. Praha: Alfa Nakladatelství, s. r. o., s. 165. ISBN 978-80-87197-00-4.

TOMŠÍK, Karel, 2009. *Vývoj a perspektivy evropského venkova*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, s. 208. ISBN 978-80-7357-495-6.

ÚSTAV ÚZEMNÍHO ROZVOJE, ©2001–2014. Monitoring mikroregionů a jejich rozvojových dokumentů. *Uur* [online]. 12. 9. 2013 [cit. 2015-03-25]. Dostupné z: <http://www.uur.cz/default.asp?ID=1923>

VINAŘSKÝ FOND, © 2005-2015. Vinařský fond ČR. *Wineofczechrepublic* [online]. [cit. 2015-03-26]. Dostupné z: <http://www.wineofczechrepublic.cz/o-nas/institute/3530-vinarsky-fond.html>;

Vize českého zemědělství po roce 2010 [online], 2010. 27. května 2010 [cit. 2015-03-21] Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/file/54688/VIZE.pdf>

WOKOUN, René a Pavel MATES, 2006 cit. podle BINEK et al., 2009. *Synergie ve venkovském prostoru: aktéři a nástroje rozvoje venkova*. 1. vyd. Brno: GaREP, s. 96. ISBN 978-80-904308-0-8.

WOKOUN, René et al., 2008. *Regionální rozvoj: východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování*. 1. vyd. Praha: Linde, s. 475. ISBN 978-80-7201-699-0.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

CAP	Common Agricultural Policy (Společná zemědělská politika)
CLLD	Community Led Local Development (Komunitně vedený místní rozvoj)
CZ	Kód státu České republiky
ČNR	Česká národní rada
ČR	Česká republika
ČSSR	Československá socialistická republika
ČSÚ	Český statistický úřad
DSO	Dobrovolné svazky obcí
EAFRD	European Agricultural Fund for Rural Development (Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova)
EAGF	European Agricultural Guarantee Fund (Evropský zemědělský záruční fond)
EAGGF	European Agricultural Guidance and Guarantee Fund (Evropský zemědělský usměrňovací a záruční fond)
EFF	European Fisheries fund
EHS	Evropské hospodářské společenství
EHSV	Evropské hospodářství a sociální výbor
EU	European Union (Evropská Unie)
EUR	Euro
FIFG	Financial Instrument for Fisheries Guidance (Finanční nástroj pro podporu rybolovu)
GATT	General Agreement on Tariffs and Trade (Všeobecná dohoda o clech a obchodu)
HDP	Hrubý domácí produkt
JMK	Jihomoravský kraj
KNV	Krajský národní výbor
KS	Kyjevské Slovácko
LAU	Local Administrative Units (Místní administrativní jednotky)

LFA	Less Favoured Areas (Méně příznivé oblasti)
MAS	Místní akční skupina
MMR	Ministerstvo místního rozvoje
MVČR	Ministerstvo vnitra České republiky
MZe	Ministerstvo zemědělství
NUTS	La Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques (Nomenklatura územních statistických jednotek)
OECD	Organization for Economic Cooperation and Development (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj)
OP	Operační program
ORP	Obce s rozšířenou působností
PHARE	Poland and Hungary: Assistance for the Restructuring of the Economy (Polsko a Maďarsko: Pomoc hospodářské restrukturalizaci)
POÚ	Pověřený obecní úřad
SAPARD	Special Accesion Programme for Agriculture and Rural Development (Speciální předvstupní program pro zemědělství a rozvoj venkova)
SAPS	Single Area Payment Scheme (Jednotná platba na plochu)
SO	Správní obvod
SPS	Single Payment Scheme (Jednotná platba na farmu/podnik)
SOT	Společná organizace trhů
SZIF	Státní zemědělský intervenční fond
SZP	Společná zemědělská politika
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu)
USA	United States of America (Spojené státy americké)
ÚKZÚZ	Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský
ÚÚR	Ústav územního rozvoje

SEZNAM OBRÁZKŮ

<i>Obr. 1 Region Kyjovska v mapě ČR</i>	43
<i>Obr. 2 Region Kyjovska</i>	44
<i>Obr. 3 Mikroregiony Kyjovska</i>	46
<i>Obr. 4 Podíl zemědělské půdy na území Kyjovska</i>	47
<i>Obr. 5 Vývoj zemědělské půdy na území Kyjovska</i>	48
<i>Obr. 6 Podíl ekonomických subjektů dle odvětví ekonomických činností</i>	49
<i>Obr. 7 Rostlinná produkce JMK</i>	50
<i>Obr. 8 Živočišná produkce JMK I.</i>	50
<i>Obr. 9 Živočišná produkce JMK II.</i>	51
<i>Obr. 10 Mapa Moravských vinařských podoblastí</i>	54
<i>Obr. 11 Vinařské stezky Slovácké podoblasti</i>	55

SEZNAM TABULEK

<i>Tab. 1 Vymezení regionu</i>	17
<i>Tab. 2 Matice aktérů</i>	19
<i>Tab. 3 Trh práce v JMK období 2003-2013</i>	52
<i>Tab. 4 Zaměstnanost v sektoru zemědělství, lesnictví a rybářství na území Kyjovska</i>	53
<i>Tab. 5 Stav ekologického vinohradnictví v ČR ve srovnání se zahraničními zeměmi za rok 2013</i>	56
<i>Tab. 6 Názor vinařství na dotace</i>	58
<i>Tab. 7 Využití dotací</i>	59
<i>Tab. 8 Využití konkrétních dotací</i>	59
<i>Tab. 9 Procenta nákladů pokryté dotacemi</i>	62
<i>Tab. 10 Spokojenost s podmínkami pro získání dotací</i>	63
<i>Tab. 11 Změna podmínek pro získání dotací</i>	64
<i>Tab. 12 Dostupnost informací o dotačních titulech</i>	64
<i>Tab. 13 Srozumitelnost informací o dotačních titulech</i>	65
<i>Tab. 14 Spolupráce s jinými subjekty</i>	66
<i>Tab. 15 Provoz ekologického vinohradnictví</i>	66
<i>Tab. 16 Spolupráce s MAS Kyjovské Slovácko</i>	67
<i>Tab. 17 MAS Kyjovské Slovácko a podpora vinařství</i>	68
<i>Tab. 18 MAS Kyjovské Slovácko a rozvoj venkova</i>	68
<i>Tab. 19 SWOT analýza</i>	69

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Zemědělská politika České republiky jako nástroj rozvoje regionu Kyjovsko

Dobrý den,

Tímto bych Vás chtěla požádat o vyplnění následujícího anonymního dotazníku, který Vám zabere max. 10 minut.

Dotazník slouží jako podklad pro vypracování bakalářské práce na téma Společná zemědělská politika ČR jako nástroj rozvoje regionu Kyjovsko, ve které se zaměřuji na problematiku vinohradnictví/vinařství v regionu Kyjovska.

Rybáková Michele

(studentka UTB ve Zlíně, FaME)

1

Jaký je Váš názor na dotace pro podporu vinařství/vinohradnictví poskytované Společnou zemědělskou politikou?

- Velmi kladný
- Spíše kladný
- Spíše negativní
- Velmi negativní

2

Využívá Vaše vinařství nějaké dotace (národní, z EU)?

- Ano
- Ne

I přesto, že Vaše vinařství dotace nevyužívá, pokuste se prosím odpovědět i na otázky 3 až 8.

3

Využíváte některý z níže uvedených příkladů dotací? (lze zaškrtnout více odpovědí)

- Dotace na pojištění plodin
- Dotace na vzdělávání zaměstnanců
- Dotace na výstavbu a restrukturalizaci vinic
- Dotace na nákup vinařské technologie
- Dotace na propagaci vinařství
- Žádnou
- Jiné: dotace na ...

4

Kolik % by podle Vás měly dotace pokrývat, aby vinohradnictví (obecně) plnohodnotně vynášela? (napište vlastní odpověď)

5

Jak jste spokojeni s podmínkami, které pro získání dotací musíte splňovat?

- Velmi spokojen
- Spokojen
- Nespokojen
- Velmi nespokojen

6

Jsou zde některé podmínky, které byste změnili? Pokud ano, jaké a jak?

- Nic bychom neměnili.
- Změnili bychom například: (napište vlastní odpověď)

7

Jsou dle Vás informace o dotačních titulech snadno dostupné?

- Velmi snadno dostupné
- Dobře dostupné
- Spíše dostupné

8

Jsou podle Vás tyto informace dostatečně srozumitelné?

- Ano, jsou.
- Ne, nejsou.

9

Spolupracuje Vaše vinařství s některým z následujících subjektů? (lze zaškrtnout více)

- Vinařský fond
- Svaz vinařů
- Žádné

10

Provozuje Vaše vinařství ekologické vinohradnictví?

- Ano
- Ne

11

Spolupracuje Vaše vinařství s Místní akční skupinou Kyjovské Slovácko (MAS KS) a pomáháte tím tak podporovat vinařskou turistiku/výrobu regionálních produktů v tomto regionu?

- Ano, spolupracujeme.
- Ne, nespolečně pracujeme.

12

Myslíte si, že MAS KS dostatečně podporuje činnost vinařství?

- Jednoznačně ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Jednoznačně ne

13

Myslíte si, že MAS KS dostatečně podporuje rozvoj venkova?

- Jednoznačně ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Jednoznačně ne

Pokud se chcete vyjádřit k jakékoli otázce více, zde je možnost.

14

Vaše vyjádření:

(Napište vlastní odpověď)

Děkuji za Váš čas a vyplnění!